

CHALMERS

Social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden

En 15-minutersstad för att främja social hållbarhet

Examensarbete inom kandidatprogrammet Affärsutveckling och
entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

STINA KANNIUS
KARIN LASSON

INSTITUTIONEN FÖR ARKITEKTUR OCH SAMHÄLLSBYGGNADSTEKNIK
Avdelningen för Byggnadsdesign

CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA
Göteborg, Sverige 2022
www.chalmers.se

EXAMENSARBETE ACEX20

Social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden

En 15-minutersstad för att främja social hållbarhet

Examensarbete inom kandidatprogrammet

Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

STINA KANNIUS

KARIN LASSON

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Avdelningen för byggnadsdesign
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

Göteborg, 2022

Social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden
En 15-minutersstad för att främja social hållbarhet

Examensarbete inom kandidatprogrammet

Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik

STINA KANNIUS

KARIN LASSON

© STINA KANNIUS & KARIN LASSON, 2022

Examensarbete ACEX20

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Chalmers tekniska högskola 2022

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Avdelningen byggnadsdesign
Chalmers tekniska högskola

412 96 Göteborg

Telefon: 031-722 10 000

Omslag:

Omslagsbilden är en visionsbild över trädgårdsstaden Göinge by.

Bilden är framtagen av Derome Hus AB.

Återgiven med tillstånd.

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Göteborg 2022

Social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden
En 15-minutersstad för att främja social hållbarhet

*Examensarbete inom kandidatprogrammet
Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnadsteknik*

STINA KANNIUS
KARIN LASSON

Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik
Avdelningen för byggdesign
Chalmers tekniska högskola

SAMMANFATTNING

Det har blivit alltmer aktuellt inom bygg- och fastighetsbranschen att utöver ekonomisk och ekologisk hållbarhet även arbeta med social hållbarhet. En aspekt som visat sig vara komplicerad att arbeta med utifrån att begreppet saknar en vedertagen definition inom bygg- och fastighetsbranschen. Bostadsutvecklaren Derome Hus är ett företag som uppmärksammat denna problematik och som vill utveckla sitt sociala hållbarhetsarbete i sina kommande bostadsprojekt.

Efterfrågan på större bostadsyta med tillhörande trädgård har ökat under de senaste åren. Derome har utifrån detta valt att arbeta med konceptet trädgårdsstad vilket kan möta marknadens behov. Deromes kommande trädgårdsstad heter Göinge by och ska utvecklas norr om Varbergs stadskärna. Deromes förhoppning är att lyckas ta nästa steg i detta projekt vad gäller arbetet och utvecklingen av socialt hållbara samhällen. I denna rapport undersöks möjligheten att använda sig av konceptet 15-minutersstaden i utvecklingen av Göinge by för att säkerställa social hållbarhet.

Rapporten bygger på en litteraturstudie vilken redogör för begrepp såsom trädgårdsstaden, social hållbarhet och 15-minutersstaden. Vidare har en intervjustudie genomförts där sakkunniga med anknytning till projektet redogör för huruvida det går att applicera 15-minutersstadens framträdande idéer i Göinge by samt om dessa bidrar till sociala hållbarhetsfaktorer. Några av 15-minutersstadens mest framträdande begrepp har samlats i fem teman som undersökningen har sin utgångspunkt i: ekologi, solidaritet, involvera invånare, närhet och flerfunktionstjänster. Vidare bygger resultatet på en enkätundersökning där invånare i trädgårdsstaden Göingegården har fått besvara frågor gällande livsmönster och vanor samt om det finns ett intresse att leva utifrån 15-minutersstadens mest framträdande idéer. Därefter följer analys, diskussion och slutsats.

Slutsatsen är att det går att tillämpa idéer från 15-minutersstaden i Göinge by. Resultatet visar även att den sociala hållbarheten främjas på flera sätt genom att skapa en 15-minutersstad i trädgårdsstaden. En 15-minutersstad bidrar främst till gemenskap, trivsel, stolthet och minskar ensamheten i trädgårdsstaden. För att uppnå en 15-minutersstad krävs det att Derome, Varbergs kommun och invånarna i trädgårdsstaden samspelar och bidrar.

Nyckelord: Trädgårdsstaden, Social hållbarhet, 15-minutersstaden, Ekologi, Solidaritet, Involvera invånare, Närhet, Flerfunktionstjänster.

Social sustainability in the modern garden city
A 15-minute city to promote social sustainability

*Degree Project in the Bachelor's Programme
Business Development and Entrepreneurship in building technology*

STINA KANNIUS

KARIN LASSON

Department of Architecture and Civil Engineering
Building Design
Chalmers University of Technology

ABSTRACT

It has become increasingly relevant for housing developers to work with social sustainability in addition to economic and ecological sustainability. An aspect that has proven to be complicated to work with based on the lack of an established definition in the construction and real estate industry. The housing developer Derome is a company that has drawn attention to this problem and aims to develop its social sustainability work in its upcoming housing projects.

The demand for larger living space with a garden has increased in recent years. Based on this, Derome has chosen to work with the garden city concept which can meet the market's needs. Derome's future garden city is called Göinge by and will be developed north of Varberg's city center. Derome's hope is to succeed in taking the next step in terms of the work and development of socially sustainable societies. This report examines the possibility of using the 15-minute city concept in the development of Göinge by to ensure social sustainability.

The report is based on a literature study that describes concepts such as the garden city, social sustainability and the 15-minute city. An interview study was conducted where experts related to the project explained whether it is possible to apply the 15-minute city's prominent ideas in Göinge by and whether these contribute to social sustainability factors. Some of the 15-minute city's most prominent concepts have been gathered in five themes on which the study is based: ecology, solidarity, involving residents, proximity and multifunctional services. Furthermore, the results are based on a survey in which residents of the garden city Göingegården were asked to answer questions regarding life patterns, habits and whether there is an interest in living a life based on the 15-minute city's most prominent ideas. This is followed by analysis, discussion and conclusion.

The conclusion is that it is possible to apply ideas from the 15-minute city in Göinge by, the results also show that social sustainability is supported in several ways by creating a 15-minute city in the garden city. A 15-minute city mainly contributes to fellowship between inhabitants, well-being, pride and reduces loneliness in the garden city. To achieve a 15-minute city, it is necessary that Derome, the municipality of Varberg and the inhabitants of the garden city interact and contribute.

Key words: The Garden City, Social Sustainability, 15-Minute City, Ecology, Solidarity, Involving Residents, Proximity, Multifunctional Services.

Innehåll

SAMMANFATTNING

ABSTRACT

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	1
1.1 <i>Bakgrund.....</i>	1
1.2 <i>Företaget Derome.....</i>	1
1.3 <i>Problemformulering.....</i>	2
1.4 <i>Syfte.....</i>	2
1.5 <i>Frågeställningar.....</i>	2
1.6 <i>Avgränsningar.....</i>	2
Innehåll.....	3
2 Teoretiskt ramverk.....	3
2.1 <i>Trädgårdsstaden.....</i>	3
2.1.1 <i>Den historiska trädgårdsstaden.....</i>	3
2.1.2 <i>Trädgårdsstaden i Sverige.....</i>	5
2.1.3 <i>Deromes trädgårdsstad.....</i>	6
2.2 <i>15-minutersstaden.....</i>	7
2.2.1 <i>Bakgrund 15-minutersstaden.....</i>	7
2.2.2 <i>Effekter av 15-minutersstaden.....</i>	8
2.3 <i>Hållbar utveckling.....</i>	9
2.4 <i>Social hållbarhet.....</i>	11
2.5 <i>Platsbeskrivning.....</i>	13
2.5.1 <i>Kommunal planering.....</i>	13
2.5.2 <i>Göingegården.....</i>	15
2.5.3 <i>Göinge by.....</i>	17
3 Metod.....	21
3.1 <i>Undersökningsstrategi.....</i>	21
3.2 <i>Undersökningsdesign.....</i>	21
3.3 <i>Undersökningsmetod.....</i>	21
3.3.1 <i>Platsanalys.....</i>	22
3.3.2 <i>Semistrukturerade kvalitativa intervjuer.....</i>	22
3.3.3 <i>Kvalitativ och kvantitativ enkät.....</i>	23
3.3.4 <i>Urval av respondenter.....</i>	23
3.4 <i>Metoddiskussion.....</i>	24
4 Resultat.....	26
4.1 <i>Ekologi.....</i>	26
4.1.1 <i>Resultat Intervjuer.....</i>	26
4.1.2 <i>Resultat Enkäter.....</i>	27

4.1.3	Analys.....	29
4.2	<i>Solidaritet</i>	29
4.2.1	Resultat Intervjuer	29
4.2.2	Resultat Enkäter.....	31
4.2.3	Analys.....	32
4.3	<i>Involvera invånare</i>	33
4.3.1	Resultat Intervjuer	33
4.3.2	Resultat Enkäter.....	34
4.3.3	Analys.....	35
4.4	<i>Närhet</i>	36
4.4.1	Resultat Intervjuer	36
4.4.2	Resultat Enkäter.....	38
4.4.3	Analys.....	40
4.5	<i>Flerfunktionstjänster</i>	41
4.5.1	Resultat Intervjuer	41
4.5.2	Resultat Enkäter.....	43
4.5.3	Analys.....	44
5	Diskussion	46
6	Slutsats.....	50
7	Framtida studier.....	51
	Referenser.....	52
	Bilagor	56
	<i>Bilaga 1</i>	56
	<i>Bilaga 2</i>	57
	<i>Bilaga 3</i>	58

Förord

Studien är utförd av Stina Kannius och Karin Lasson som en avslutande del av kandidatprogrammet, *Affärsutveckling och Entreprenörskap inom Samhällsbyggnadsteknik* vid Chalmers tekniska högskola. Arbetet omfattar 15 högskolepoäng och har skrivit på halvfart under våren år 2022. Studien har genomförts tillsammans med bostadsutvecklaren Derome.

Vi vill rikta ett stort tack till alla de personer som vi har fått chansen att intervjua under arbetets gång. Tack för att ni tog er tiden samt delade era erfarenheter och kunskaper med oss.

Ett extra stort tack vill vi rikta till vår externa handledare Otto Martler på Derome Hus, samt Sabina Ekstrand på Derome Hus och Cecilia Strömer på Varbergs kommun som vi har fått möjlighet att intervjua vid flera tillfällen.

Vi vill även passa på att tacka våra studiekamrater Hanna Wikman och Colin Tamasis, som opponerat på vår rapport.

Slutligen vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Nils Björling, forskare på Chalmers tekniska högskola. Utan ditt engagemang, din kunskap och din uppmuntran hade arbetet inte varit detsamma. Vi vill även tacka vår examinator Julia Fredriksson, för korrigering och vägledning i arbetet.

Stort tack till alla inblandade!

Göteborg, juni 2022

Stina Kannius & Karin Lasson

1 INLEDNING

Följande avsnitt behandlar bakgrunden till examensarbetet, syftet och frågeställningar samt problemformulering och avgränsningar.

1.1 Bakgrund

Under det senaste decenniet har efterfrågan på större bostadsyta ökat (Hållbar Stad, 2020). Coronapandemin och förändrade livsmönster har varit en förstärkande faktor till detta. Förutom större bostadsyta har efterfrågan även ökat på småhus med trädgård, samt större lägenheter med tillgång till gröna ytor och uteplats. Önskemålet om småhus med trädgård uppfylls i en trädgårdsstad, en stadsbyggnadstyp som präglas av olika typer av bebyggelse, medelhög täthet och god tillgänglighet till grönska (Rådberg, 1994). Utöver det är definitionen för trädgårdsstaden begränsad, vilket bidrar till att utrymmet är stort för företag att tolka begreppet och sätta sin prägel på det. Detta kan leda till att man går miste om betydande värden, både sociala och ekologiska, i trädgårdsstaden.

I Göinge by i Varbergs kommun avser bostadsutvecklaren Derome att utveckla en levande trädgårdsstad där alla människor kan leva och bo och som även bidrar till en positiv samhällsutveckling (O. Martler, personlig kommunikation, 26 januari, 2022). Emellertid anser Derome att de i dagsläget inte arbetar tillräckligt aktivt med de sociala aspekterna i sitt hållbarhetsarbete för deras trädgårdsstäder, detta utifrån deras målsättning gällande social hållbarhet. I tidigare projekt har företaget inte arbetat med att definiera vilka sociala behov som finns på en plats och hur de ska arbeta med dem. Att fokus tidigare i huvudsak har varit de ekologiska och ekonomiska hållbarhetsaspekterna är Derome inte ensamma om i byggbranschen. En bakomliggande faktor till det är avsaknaden av en tydlig, enhetlig och allmän definition för social hållbarhet inom branschen (Dempsey et al., 2011). Samtidigt ökar kraven på bostadsutvecklaren kring social hållbarhet. För att uppnå kraven och bli ett företag som ligger i framkant i sitt hållbarhetsarbete gäller det att Derome utvecklar sitt sociala hållbarhetsarbete.

1.2 Företaget Derome

Derome är ett familjeägt företag som grundades år 1946 och som idag är ett av Sveriges största företag inom träindustrin (Derome, u.å.a). År 2021 omsatte företaget runt 10 miljarder kronor (Derome, u.å.b). Koncernen består av sex affärsområden där samtliga områden är en del av kedjan från skogsavverkning till fullbordade bostadsprojekt (Derome, u.å.c). Derome Hus är det affärsområde som arbetar med markexploatering och bostadsutveckling.

Mellan år 2008–2020 byggde Derome cirka 500 bostäder strax norr om Varberg. Detta område bär namnet Göingegården och är en av Deromes trädgårdsstäder (Derome, u.å.d). I trädgårdsstaden har Derome stått för såväl utvecklingen av området som själva byggnationen. Derome gör nu ytterligare en satsning på trädgårdsstaden då cirka 900 bostäder kommer att byggas nordöst om Göingegården (Derome, u.å.e). Där ska det nya området Göinge By börja byggas år 2023/2024.

1.3 Problemformulering

Allt fler aktörer inom bostadsutveckling strävar efter att utveckla sitt arbetssätt gällande social hållbarhet, något som visat sig vara komplicerat utifrån att det ej finns en tydlig definition av begreppet inom branschen. Branschens ovisshet har bidragit till att den enskilda aktören arbetat fram en intern tolkning av begreppet. Företags olika sätt att tolka samt arbeta med begreppet har resulterat i att det är komplicerat att utvärdera och jämföra utfallet av arbetet.

Som nämnts vill bostadsutvecklaren Derome bidra till en positiv samhällsutveckling genom att bygga levande trädgårdsstäder. För att garantera denna utveckling vill Derome säkerställa att samhällen utvecklas inte enbart utifrån det ekonomiska och ekologiska hållbarhetsperspektivet utan även den sociala.

1.4 Syfte

Med bakgrund i denna problemformulering är syftet att undersöka möjligheterna för att utveckla social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden Göinge by. Mer specifikt har undersökningen utgångspunkt i den befintliga trädgårdsstaden Göingegården i Varbergs kommun.

1.5 Frågeställningar

Hur förhåller sig den moderna trädgårdsstaden till social hållbarhet idag? Hur kan en bostadsutvecklare driva frågor om social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden? Vilka sociala aspekter kan främjas i ett modernt bostadsområde?

1.6 Avgränsningar

Examensarbetet har avgränsats till att endast undersöka den sociala dimensionen av Deromes hållbarhetsarbete i trädgårdsstaden, detta eftersom företaget anser att de inte arbetar i lika stor utsträckning med denna aspekt. Studien har även avgränsats till att undersöka två fall och trädgårdsstäder, Göingegården och Göinge by.

Innehåll

Nedan presenteras en teoretisk beskrivning av undersökningens framträdande begrepp. Därefter följer en platsbeskrivning, ett resultat samt en analys. Arbetet avslutas med en diskussion och en slutsats.

2 Teoretiskt ramverk

I följande avsnitt presenteras den information och forskning vilket examensarbetet bygger på. Teoretiskt ramverk syftar till att öka förståelsen för ämnet och dess begrepp och teorier.

2.1 Trädgårdsstaden

Nedan presenteras fakta och historia kring trädgårdsstaden.

2.1.1 Den historiska trädgårdsstaden

I slutet på 1800-talet publicerade stadsplaneraren Ebenezer Howard boken "Garden Cities of To-morrow" (Caldenby, 1991). Boken fick stor betydelse för 1900-talets stadsbyggnadsideal. Howards grundidé var att trädgårdsstaden skulle vara en självständig medelstor stad, där all mark var samhälleligt och kollektivt ägd vilket bidrog till att markvärdet säkrades. Trädgårdsstaden var Howards svar på de urbana problem som fanns i den tidens engelska industristäder (Planning Tank, 2020). Han planerade trädgårdsstaden främst för arbetarklassen och hade som mål att skapa bättre sociala, ekonomiska och politiska förhållanden för dem.

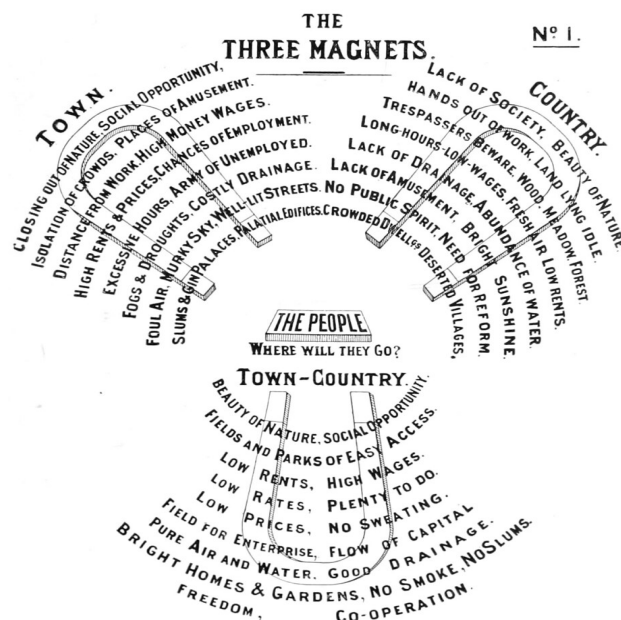
Howards trädgårdsstäder skulle innehålla alla förnödenheter och tillgodose alla behov en människa kan tänkas ha (Planning Tank, 2020). Runt omkring trädgårdsstaden tänkte sig Howard ett grönbälte med jordbruk som skulle försörja stadens invånare med proviant. Staden skulle präglas av låg bebyggelse i form av småhus med tillhörande trädgårdar och exploateringen skulle vara medelhög med en begränsning på 32 000 invånare. Visionen för trädgårdsstaden var att förena staden med landsbygden, vilket gjordes genom att skapa förorter bestående av trädgårdsstäder. För att lyckas med detta krävdes det att det byggdes så pass många bostäder att ett centrum kunde upprättas i staden (Lind, 2000). Samtidigt skulle områdena vara tillräckligt luftiga så att varje bostad hade tillgång till ett privat grönområde. Precis som i de större städerna skulle gatorna i trädgårdsstaden vara livliga och en plats där människor kunde mötas. Parallellt med sorlet på gatorna skulle invånarna kunna finna ro och avkoppling i trädgården, precis som på landsbygden.

I början av 1900-talet byggdes Howards första trädgårdsstad i England, som heter Letchworth Garden City och grundades år 1905 (Planning Tank, 2020). Även om Howard själv var med under uppbyggnaden av Letchworth blev många av hans idéer aldrig förverkligade. En del av idéerna var inte realiserbara och fick därför revideras för att anpassas och bättre överensstämma med samhällets verklighet. Det visade sig att Howard hade varit något för optimistisk, efterfrågan var inte speciellt stor på vare sig bostäder eller mark vilken var avsatt för industriverksamhet i Letchworth (Rådberg, 1994). Räddningen blev Parker & Unwin, arkitektfirman som kom att bli ansvariga för Letchworth fysiska miljö. Unwin menade att trädgårdsstadens exploateringsgrad ej skulle vara högre än 0,25 (Caldenby, 2019). En låg täthet innebar mindre intäkter, dessa förlorande intäkter skulle kompenseras genom att anlägga mindre

väg. Således skapades även större grönyta. Unwin konstaterade att “folk väntar sig att en trädgårdsstad skall vara en intressantare och vackrare miljö än en vanlig nybyggd förort” (Rådberg, 1994, s59).

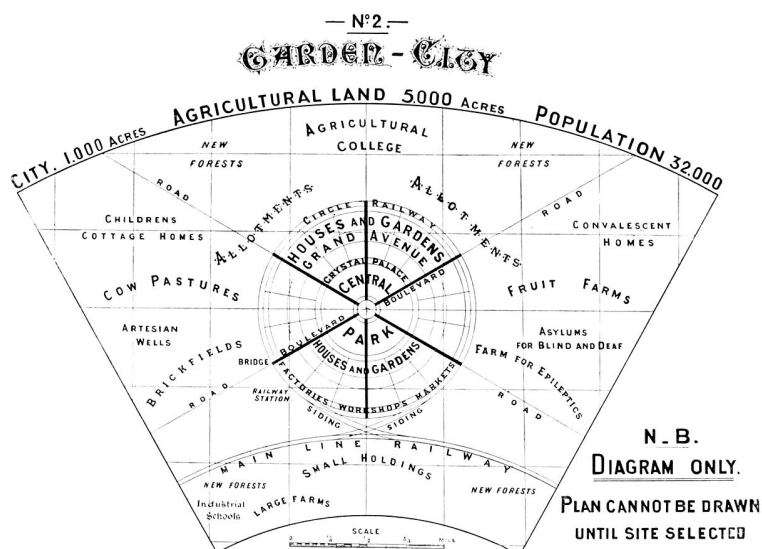
Johan Rådberg (1994), författare till boken *Den svenska trädgårdsstaden*, menar att Howards trädgårdsstad bygger på en idé om ett idealsamhälle snarare än en beskrivning av en viss typ av samhällsmiljö. Rådberg refererar till begreppet som en “social och politisk utopi” (Rådberg, 1994, s10). Även författaren Helena Lind (2000) beskriver begreppet på ett liknande sätt i boken *Trädgårdsstaden Änggården*. Lind anser att Howards vision för trädgårdsstaden går att beskriva som “ett socialpolitiskt projekt kring samhälleligt ägd mark” (Lind, 2000, s13).

Howard visualiserade sina idéer genom olika diagram. Ett av de mest kända diagrammen är *The three magnets*, se Figur 1, vilket visualiserar tre magneter som ska symbolisera trädgårdsstaden (Town-country), landsbygden och staden (Rådberg, 1994). Varje magnet har tillskrivits olika egenskaper vilka Howard anser symboliserar de olika platserna. Stadens dragningskraft ansågs delvis vara utbudet av kultur och underhållning men även den goda arbetsmarknaden, egenskaper som landsbygden saknade. Samtidigt var staden trångbodd och nedsmutsad på grund av industriernas utsläpp, medan landsbygdens luft var frisk och möjligheten att vistas i grönska var stor. Trädgårdsstaden skulle således bli attraktiv genom att erbjuda både stadens och landsbygdens dragningskrafter. I diagrammets mitt återfinns en synålsask vilken ska symbolisera invånarna som har börjat närma sig trädgårdsstaden (Rådberg, 1994).

Figur 1. Diagrammet *The three magnets*. Hämtad från:
https://c2.staticflickr.com/2/1750/40563543680_27b32b93db_b.jpg. CC BY-NC

Diagrammet *The Garden City*, se Figur 2, visar trädgårdsstadens uppbyggnad i form av parkens centrala läge, bostäderna som ska omge parken och den yttersta cirkeln med fabriker (Rådberg, 1994). Diagrammet visar även hur området ska omges med åkermark, avfallshantering samt hur staden ska kopplas samman med omkringliggande områden med hjälp av vägar och tågräls.

Figur 2. Diagrammet *The Garden City*. Hämtad från:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/55/Garden_Cities_of_Tomorrow%2C_No._2.jpg/1280px-Garden_Cities_of_Tomorrow%2C_No._2.jpg. CC BY-SA

2.1.2 Trädgårdsstaden i Sverige

I den svenska akademins ordlista definieras begreppet trädgårdsstad som ett:

”Samhälle (eller del av stad) där största delen av befolkningen bor i småhus med tillhörande trädgård” (Svenska Akademin, 2021).

Trädgårdsstaden som begrepp genererar flertalet positiva tillskrivningar, vilket skapat utrymme för att begreppet mist sina mest framträdande kvaliteter (Rådberg, 1994). Begreppet har emellanåt blivit ett samlingsbegrepp för bostadsområden med mindre betydande partier av integrerad grönska. Som tidigare nämnt finns det anledning att argumentera för att det inte går att ta avstamp i Howards ursprungliga idé för att förstå begreppets innebörd. Detta eftersom Howards vision var en idé om ett idealsamhälle snarare än en metod för samhällsutveckling.

För att begreppet ska kunna diskuteras utifrån ett samhällsbyggnadsperspektiv där målsättningen är att skapa olika typer av miljöer väljer Rådberg att karaktärisera trädgårdsstaden utifrån ”måttlig täthet, låga hus, trädgårdar, traditionella gator, torg och platser” (Rådberg, 1994, s10). Ett liknande konstaterande gör Lind som anser att trädgårdsstaden i svensk kontext kan beskrivas genom ”Småskalighet, Mindre tät och varierad bebyggelse, Tydligt formade och avgränsade rumsbildningar, Olika typer av gator, Trädgårdar till varje hus” (Lind, 2000, s16). Att grönskan ska vara integrerad och få utrymme i området är grundläggande i visionen för trädgårdsstaden.

När Sveriges trädgårdsstäder jämförts med trädgårdsstäder runt om i Europa ser man att upplevelsen att grönskan har fått större utrymme i den svenska modellen (Rådberg, 1994). Grönskan i kombination med husens fasader, som haft ljusa färgnyanser, har bidragit till att intrycket av den svenska trädgårdsstaden varit övervägande positiv. Typiskt för den svenska trädgårdsstaden är även att friliggande villor och parhus alla har funnits inom samma område. Hittills har denna typ av områden visat på att de haft en förmåga att ständigt vara aktuella trots samhällets utveckling, ett bevis på det är prisutvecklingen i dessa områden.

I Sverige byggdes de första trädgårdsstäderna under åren 1905–1930 (Rådberg, 1994). Gamla Enskede i Stockholm är den första svenska trädgårdsstaden, som är ett egnahemsområde som byggdes för arbetarna. Området byggdes då socialistiska idéer på många sätt präglade samhället (Caldenby, 2019). Staten underlättade ekonomiskt för befolkningen att flytta till egnahemsområden med förhoppningen att förbättra den generella bostadskvaliteten. Utöver bidrag från staten blev en väsentlig del i egnahemsrörelsen möjligheten att som invånare själv bygga sitt hus, i stället för att betala en kontantinsats (Brink & Mayer, 2022). Även i egnahemsområden var målet att hålla nere kostnaderna genom att anlägga så lite gata som möjligt.

Inte långt efter det att Gamla Enskede stod klart gjorde funktionalismen entré på den svenska marknaden (Rådberg, 1994). Husen byggdes mitt på tomten i stället för utmed gatan samt i raka linjer jämfört med trädgårdsstadens mer slingrande gatustruktur. Områden med varierande bostadstyper avtog och byttes i stället ut mot områden vilka bestod av enbart en bostadstyp. Villor och flerfamiljshus skulle inte längre ligga grannar med varandra, vilket medförde att en av trädgårdsstadens grundläggande idéer avseende blandad bebyggelse inte längre var aktuell.

2.1.3 Deromes trädgårdsstad

Deromes trädgårdsstad bygger på en kombination av staden och landsbygden, de vill ta vara på det bästa av staden och landsbygden och integrera dessa i ett och samma bostadsområde (O. Martler, personlig kommunikation, 26 januari, 2022). Deromes trädgårdsstad ska ha en medelhög exploatering och ska bestå av olika typer av bebyggelse med olika typer av upplåtelseformer. Det handlar om marknära småhus i form av villor, radhus och flerfamiljshus. Målsättningen är att skapa socialt hållbara samhällen där människor i olika åldrar, med olika bakgrunder och olika intressen kan mötas på ett naturligt sätt. Vidare ska det finnas god tillgänglighet till grönområden, lekplatser och stigar i trädgårdsstaden (O. Martler, personlig kommunikation, 26 januari, 2022). En trädgårdsstad skall omfattas av service, skola och torg samt inslag av offentliga byggnader. Alla trädgårdsstadens invånare ska ha tillgång till någon typ av trädgårdsyta och odlingsmark, detta behov kan delvis tillgodoses genom gemensamma ytor. Enligt Derome är det av stor betydelse att värna om den grönska som redan finns, dels på grund av den biologiska mångfalden, men även för att skapa attraktiva bostadsområden (O. Martler, personlig kommunikation, 26 januari, 2022).

2.2 15-minutersstaden

Howards vision med trädgårdsstaden var att skapa en utopi och förbättra livskvaliteten i den tidens trånga och smutsiga industristäder i England (Planning Tank, 2020). Syftet med trädgårdsstaden var att hantera den tidens urbana problem. För att ta itu med dagens urbana problem har innovations- och entreprenörskapsprofessorn Carlos Moreno under de senaste åren utvecklat 15-minutersstaden (Lindsten, 2021). Den huvudsakliga visionen med 15-minutersstaden är att förbättra livskvaliteten för alla stadens invånare (C40 Knowledge, 2021a). Enligt Lucyshyn och Johnson har 15-minutersstaden kallats för stadsplaneringens nya utopi (2021).

“Our acceptance of the dysfunctions and indignities of modern cities has reached a peak. We need to change that. We need to change it for the sake of justice, of our wellbeing and of the climate” - Carlos Moreno (2020).

2.2.1 Bakgrund 15-minutersstaden

Konceptet är baserat på att alla stadens invånare ska nå alla förnödenheter och faciliteter på en femton minuters promenad eller cykeltur, inte endast i stadens centrala delar (C40 Knowledge, 2021a). I 15-minutersstaden ska gator och publika ytor utformas på ett sätt som gör stadslivet levande, tillgängligt, hälsosamt och inkluderade för hela befolkningen, i alla åldrar och med olika bakgrunder.

För att åstadkomma en 15-minutersstad krävs det bland annat att det skapas självförsörjande kvarter och stadsdelar (Lindsten, 2021). Självförsörjande kvarter innehåller service, underhållning, butiker, utbildning, restauranger, parker, sjukvård, apotek, bostäder samt arbetsplatser och co-working ytor. Enligt Moreno finns det fyra nyckelfaktorer att ta hänsyn till i utvecklingen av en 15-minutersstad; 1) *ekologin* för att skapa gröna hållbara städer, 2) *solidaritet* för att skapa och knyta band mellan människor i staden, 3) *närhet* för att skapa gång- och cykelavstånd till aktiviteter samt att 4) *involvera* och låta invånare delta i utvecklingen av 15-minutersstaden för att människor ska bo och stanna kvar (Moreno, 2020). En annan viktig faktor för att lyckas skapa en 15-minutersstad där varje kvadratmeter används effektivt är 5) *flerfunktionstjänster*.

Med 15-minutersstaden vill Moreno utveckla en livsstil för invånarna som bidrar till att behovet av att köra bil i städerna minskar (Bliss & O’Sullivan, 2020). Konceptet har delvis utvecklats som en reaktion på klimatförändringarna och städernas trafikproblem (Dokken, 2021). Enligt Moreno handlar gröna hållbara städer om att dels skapa bilfria städer, men också att ge utrymme för mer grönska. Alla stadens invånare ska ha god tillgänglighet på kvartersnivå till grönområden och rekreationsytor (C40 Knowledge, 2021a). Detta kan göras genom att till exempel omvandla gamla parkeringsplatser och skolgårdar till parker eller att ta vara på hustak och skapa stadsoaser.

För att lösa klimatutmaningar och minska trafiken i städerna krävs det att alla funktioner finns i närheten av bostaden så att det är möjligt att gå eller cykla (BNP Paribas Real Estate, 2021). Enligt Moreno kommer närhet till arbete, underhållning och handel även bidra till att invånare blir lyckligare, mer benägna att ta hand om sin boendemiljö samt att de skapar bättre relationer till varandra (Reimer, 2020). 15-minutersstadens idéer om närhet går emot alla principer som

funnits inom stadsplanering de senaste hundra åren, där bostaden har separerats från arbete, butiker med mera. Genom att skapa stadsdelar där alla människor kan förflytta sig till fots eller med cykel till alla funktioner och aktiviteter främjas solidariteten, jämlikheten mellan kön och åldrar, dessutom minskar socioekonomiska skillnader (BNP Paribas Real Estate, 2021).

Enligt Moreno är solidaritet en viktig faktor i utvecklingen av en 15-minutersstad. För honom innebär solidaritet att invånare bildar relationer och knyter band till varandra (Moreno, 2020). I relation till den byggda miljön inbegriper det till exempel att skapa mötesplatser (SvenskaStadskärnor, u.å.). Dessa mötesplatser kan vara både offentliga och kommersiella verksamheter som caféer, restauranger, bibliotek, utbildning och butiker. Det kan även vara naturliga möten som sker med grannen över häcken eller med kassörskan i matbutiken, möten som bidrar till tämligen ytliga relationer men som främjar gemenskap och människors välmående och som motarbetar ensamhet (Lagercrantz, 2018). Dessa möten skapar så kallade tunna band mellan invånare.

Vidare innefattar konceptet 15-minutersstad att staden utvecklar flerfunktionstjänster, vilket innebär att en fastighet kan ha olika funktioner under en och samma dag (Lindsten, 2021). Det finns en gyllene regel för 15-minutersstaden som säger att varje kvadratmeter bör tjäna många syften och användas för olika saker (Moreno, 2020). Till exempel kan en skola användas för andra verksamheter, såsom idrottsaktiviteter under kvällar och helger. I Paris omvandlas otillgängliga tak till parker, grönområden och rekreationsytor. Enligt Moreno är flerfunktionstjänster en förutsättning för att skapa rytmen i städerna. För att skapa levande kvarter och stadsdelar krävs det även att stadens tjänster och servicefunktioner sprids ut (C40 Knowledge, 2021b). Moreno propagerar också för att en byggnad borde användas för såväl bostad som arbetsplats. Vidare påpekar han vikten av att främja det lokala småskaliga näringslivet i en 15-minutersstad, det kan göras genom att till exempel ge förtur på lokaler till mindre företag i stället för stora kedjor (Lindsten, 2021).

Konceptet 15-minutersstad håller just nu på att utvecklas, speciellt på platser och i städer med lägre densitet (Crook, 2021). Enligt Moreno måste 15-minutersstaden utvecklas och anpassas efter olika områden med olika tätheter, han menar att konceptet ska kunna tillämpas i såväl små som stora städer och även på landsbygden. Principen med 15-minutersstad ska kvarstå men metoden och uppförandet av konceptet kan skilja sig åt beroende på plats. På landsbygden kan det innebära att alla dagliga behov kan tillfredsställas finns inom trettio minuters promenad eller cykeltur i stället för femton minuter, menar Moreno (Crook, 2021).

2.2.2 Effekter av 15-minutersstaden

Paris är den första staden i världen som har implementerat konceptet i sin stadsplanering (Moreno, 2020). Satsningen mot att bli en 15-minutersstad har inneburit en stor decentralisering, utbyggnad av cykelbanor, utveckling av nya tjänster samt etablering av nya lokala butiker som även krävt nya ekonomiska modeller. Omställningen till att åstadkomma en 15-minutersstad har krävt en del omfattande förändringar i Paris stadsplanering, men det har kommit med en rad positiva effekter.

15-minutersstaden bygger på att allt som invånarna behöver finns inom en kvarts promenad eller cykeltur (Lindsten, 2021). Genom att satsa på cykelbanor och reservera plats för promenadstråk skapas goda möjligheter för stadens invånare att göra miljömedvetna val i sin vardag att gå eller cykla i stället för att ta bilen (Appleton, 2020). Minskad biltrafik har stor effekt och positiv inverkan på städernas totala miljö- och klimatpåverkan. En mer miljömedveten stad kan även påverka och ge ökade fastighetsvärden. Dessutom bidrar minskad bilkörning och trafik till mindre buller och reducerade mängder luftföroreningar, vilket skapar bättre luftkvalitet för stadens invånare. Att gå och cykla i stället för att ta bilen kommer även med många hälsofördelar. En del av visionen som Moreno har med 15-minutersstaden är att stadens invånare själva ska vilja uppnå en koldioxidneutral stad (Naidoo, 2021).

Genom att utforma självförsörjande stadsdelar runt omkring i hela staden, med flera olika aktiviteter som kultur, sport, co-working ytor, grönområden och cykelbanor, skapas en polycentrisk stad (Ní Chúláin & Davlashyan, 2021). En polycentrisk stad består av flera olika urbana centrum där alla stadens invånare ska kunna tillgodose sina behov i närheten av sin bostad, detta bidrar till en mer jämlik och mindre segregerad stad.

2.3 Hållbar utveckling

Genom att skapa en polycentrisk stad och utveckla den ekonomiska dimensionen anser Moreno att gröna hållbara städer kan skapas där livskvaliteten för stadens invånare ökar (Moreno, 2020). Visionen för 15-minutersstaden avser att konkretisera de övergripande målsättningarna för en hållbar utveckling (Moreno, 2020). Begreppet hållbar utveckling har utvecklats under de senaste decennierna, men inledningsvis handlade hållbar utveckling i huvudsak om samhällets miljöpåverkan.

FN:s första konferens gällande miljöfrågor hölls i Stockholm år 1972 (FN, u.å.b). Konferensen anses vara ett startskott för FN:s hållbarhetsarbete, men begreppet hållbar utveckling var ännu inte introducerat. Begreppet hållbar utveckling presenterades för första gången år 1981 av den amerikanska författaren och miljövetaren Lester R. Brown. Några år senare, år 1987 publicerades och definierades begreppet för första gången i rapporten *Vår gemensamma framtid* av FN:s världskommission för miljö och utveckling. Rapporten benämns även som Brundtlandrapporten, efter kommissionens ledare och Norges dåvarande statsminister Gro Harlem Brundtland. Definitionen lyder:

“En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” (FN, u.å.b).

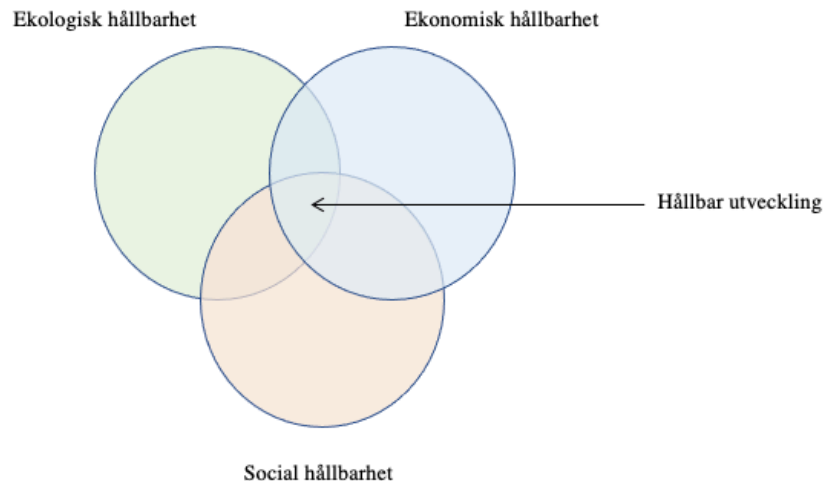
I Rio de Janeiro år 1992 under FN:s konferens om miljö och utveckling omvandlades visioner från Brundtlandrapporten till praktiska handlingar i form av tre grundläggande dokument; Agenda 21, Riodeklarationen och Skogsprinciperna (FN, u.å.b). Agenda 21 består av riktlinjer och mål som kan användas på såväl internationell nivå som lokal, för att uppnå en hållbar utveckling. Handlingsplanen behandlar även frågor kring konsumtionsmönster, avskogning, giftiga kemikalier och fattigdom (Gulliksson & Holmgren, 2018). De andra två dokumenten som antogs var Riodeklarationen och Skogsprinciperna (FN, u.å.b). Riodeklarationen anger 27 grundläggande principer kring miljö och utveckling, och Skogsprinciperna består av riktlinjer kring hur världens skogar bör brukas på ett hållbart sätt.

På ett toppmöte år 2000 tog FN fram de så kallade milleniemålen, en rad mätbara mål som skulle vara uppnådda innan år 2015 (Gulliksson & Holmgren, 2018). Målen handlar bland annat om att minska barnadödlighet, svält och fattigdom samt öka jämställdheten och skapa bättre mödravård. Några av målen nåddes till år 2015, vissa inte, men framför allt bidrog milleniemålen till att driva på hållbarhetsarbetet ytterligare och att hållbarhetsmål blev mer mätbara. År 2015 tog FN tillsammans med 194 länder fram handlingsplanen Agenda 30 och 17 globala mål som ska bidra till en mer ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling, se Figur 3 (FN, u.å.a). De tre hållbarhetsdimensionerna ligger till grund för alla mål som bland annat behandlar jämställdhet, konsumtion, hav, hunger, fattigdom, fred, utbildning och ekosystem. Alla 17 målen är integrerade och beroende av varandra och länder ska verka för att de ska vara uppnådda till år 2030.

Figur 3. FN:s 17 globala mål från Agenda 30 för hållbar utveckling. Hämtad från: <https://i1.wp.com/mariasbildtorg.se/wp-content/uploads/2019/01/Skärmbild-2019-01-10-kl.-20.34.24.jpg?w=1200>. CC BY-NC-ND

Idag delas hållbar utveckling in i de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social (Lunds universitet, 2020). Dessa tre processer och förhållanden förväntas att integreras, samspela och stödja varandra för att resultera i hållbar utveckling. Samspelet mellan de tre dimensionerna och att de har samma värde och tyngd visualiseras i Figur 4 nedan. Social hållbarhet kretsar bland annat kring välbefinnande, makt, rättigheter, utbildning, rättvisa samt mänskliga behov. Den ekonomiska hållbarhetsdimensionen kan betraktas ur olika perspektiv och består av olika definitioner. Men i det stora handlar det om att ekonomisk utveckling och tillväxt inte ska påverka den sociala och ekologiska hållbarheten negativt. Ekologisk hållbarhet handlar om att bevara och ta vara på jordens ekosystem och resurser samt biologiska mångfald. Den ekologiska aspekten beskrivs ofta som en förutsättning och en faktor som sätter ramarna för de andra två hållbarhetsdimensionerna. Den sociala och ekonomiska utvecklingen bör ske inom de gränser som planeten klarar av, om gränserna överstigs finns risken att ekosystemens produktionsförmåga limiteras (KTH, 2021).

Figur 4. Venndiagram som illustrerar hur de tre hållbarhetsdimensionerna hänger ihop. Utformad av egen författare med inspiration från Triple Bottom Line.

År 2009 presenterade miljövetaren och agronomen Johan Rockström tillsammans med Stockholm Resilience Centre nio planetära gränser (Stockholm Resilience Centre, u.å.). De planetära gränserna representerar olika miljöproblem som alla har sitt eget gränsvärde. För att behålla jordens motståndskraft och stabilitet bör dessa gränsvärden inte överskridas. Skulle de göra det ökar risken för omfattande globala miljöförändringar som kan påverka människans överlevnad och tillgången på vatten, livsmedel och andra resurser.

Utifrån Rockströms planetära gränser har ekonomen Kate Raworth tillsammans med Oxfam utvecklat en modell vid namn *The Doughnut of social and planetary boundaries* (Raworth, u.å.). Det är en ekonomisk modell som innefattar de nio planetära gränserna och tolv dimensioner av social hållbarhet. De tolv dimensionerna grundar sig i FN:s globala hållbarhetsmål och visar på grundläggande mänskliga behov och rättigheter. De tolv dimensionerna är hälsa, utbildning, inkomst och sysselsättning, fred och rättvisa, politiskt inflytande, social jämlikhet, jämställdhet, boende, nätverk, energi, vatten och mat. Mellan den sociala grunden och de planetära gränserna finns ett miljömässigt säkert utrymme där alla människans grundbehov kan tillfredsställas utan att miljön tar skada (Raworth, u.å.).

2.4 Social hållbarhet

Social hållbarhet är grundläggande för att lyckas uppnå en hållbar framtid som även är rättvis och inkluderande. Inkludering och rättvisa är tillsammans med makt, trygghet, hälsa, välfärd, demokrati, utbildning och välbefinnande centrala begrepp inom den sociala hållbarhetsdimensionen (Lunds universitet, 2020). Social hållbarhet är ett brett begrepp som inte har någon allmän definition, men grundprincipen är densamma. Den handlar dels om att alla människor ska ha samma möjligheter och rättigheter oavsett ålder, religion, kön, etnicitet och funktionsvariation. Det handlar också om mänskliga rättigheter och att resurser ska delas ut på ett rättvist sätt i samhället. Social hållbarhet ligger till grund för flera av FN:s globala mål, däribland utrota fattigdom, säkerställa god utbildning för alla, uppnå jämställdhet samt minska ojämlikhet.

I Brundtlandrapportens definition för hållbar utveckling är social hållbarhet en lika självklar del som de ekologiska och ekonomiska hållbarhetsdimensionerna (Globala målen, u.å.). Trots det är forskningen och litteraturen kring den sociala hållbarhetsdimensionen begränsad (Dempsey et al., 2011). Det finns som nämnt tidigare inte heller någon vedertagen definition för vad social hållbarhet betyder och innebär. Nicola Dempsey, Glen Bramley, Sinéad Power och Caroline Brown beskriver i artikeln *The social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability* att social hållbarhet med utgångspunkt i den urbana stadsmiljön kan delas in i social rättvisa och hållbart lokalsamhälle som har god gemenskap. De anser att social hållbarhet varken kan vara konstant eller absolut, i stället bör social hållbarhet betraktas som ett dynamiskt koncept som förändras och utvecklas med tiden.

Vidare definierar Dempsey et al. (2011) socialt hållbara städer som “platser där människor vill bo och arbeta, nu och i framtiden”. För att lyckas med det krävs det att städerna är trygga, inkluderande, har anständiga bostäder och att alla stadens invånare har god tillgänglighet till service och offentliga verksamheter. Städerna bör även vara gångvänliga och bestå av grönområden och rekreationsytor. Enligt Dempsey et al. (2011) kan den sociala hållbarheten även främjas av icke fysiska faktorer. Dessa faktorer handlar bland annat om gemenskap, hälsa, tillhörighet, deltagande, rättvisa, sysselsättning och kulturella aktiviteter.

Författarna och professorerna Mark R. Kramer och Michael E. Porter (2006) har en annan tolkning på social hållbarhet som handlar om att skapa välmående samhällen. I artikeln *Strategy and Society. The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility* beskriver de att det krävs ett välmående samhälle för att företag ska lyckas och bli framgångsrika. Ett välmående samhälle där alla har lika rättigheter, det finns fungerande hälso- och sjukvård samt utbildning för alla bidrar till en mer effektiv arbetskraft och även efterfrågan på företag ökar. Samtidigt krävs det framgångsrika företag som skapar arbetstillfällen, innovation och välbefinnande för att uppnå ett välmående samhälle. Företag och samhället är alltså ömsesidigt beroende av varandra, och ett gott samarbete mellan statliga myndigheter och det privata näringslivet kan vara värdeskapande för båda parter. Vidare understryker de vikten av att företag tar sitt sociala ansvar, eftersom det skapar konkurrensfördelar av såväl socialt som ekonomiskt värde. De poängterar även att inget enskilt företag kan lösa samhällets alla sociala problem, det har inget företag tillräckliga resurser för. Istället bör företag arbeta med de sociala frågor som de kan påverka med sin verksamhet, övrigt ansvar ligger bland annat på andra företag och statliga myndigheter (Porter, M. E., & Kramer, M. R., 2006).

2.5 Platsbeskrivning

I detta kapitel kartläggs planområdet samt närliggande område. I kapitlet lyfts även kommunens strategier och mål gällande utvecklingen för Varbergs kommun samt planområdet.

2.5.1 Kommunal planering

I Varbergs kommuns översiktsplan från år 2010 redogör kommunen för stadens fortsatta utveckling vilken i huvudsak ska ske i nära anslutning till kollektivtrafikstråk, i såväl serviceorterna som i stadsområdet (Varbergs kommun, 2010a). Detta innebär att satsningar i nord-sydlig riktning kommer att göras vid kusten längst med Västkustbanan samt E6:an och gamla E6:an, se Figur 5. Övriga stråk som är aktuella för bostadsutveckling är österut väg 153 mot Rolfstorp och Skällinge. I nordöstlig riktning kommer väg 41 samt Viskadalsbanan mot Veddige och Borås utgöra riktlinjer för kommande områden. Serviceorterna är områden vilka ska komplettera stadsområdet i form av service och handel för de som bor på landsbygden. Se Figur 6 för olika funktioner i Varbergs kommun.

Figur 5. Kartillustration över Varbergs kommun och dess serviceorter, tätorter och småorter. Studiens planområde syns markerad i rött. Kartbilden är omarbetad, originalet är hämtat från: <https://varberg.se/download/18.3dfddba017c0c64f378d66a1/1634040299783/Landsbygdsstrategi%20för%20Varbergs%20kommun,%20efter%20antagande%20211006.pdf>

Framför allt krävs utredningar kring hur området vidare ska kunna expandera på höjden för att inte riskera att grönområden går förlorade. I programmet korsas Lindbergsvägen av Östergatan vid skolan och löper igenom hela området.

De kommande bostäderna ska variera i upplåtelseformer och storlek, detta för att komplettera det redan befintliga samhället runt omkring planområdet vilket kan anses som ensidigt (Varbergs kommun, 2017). Det nya bostadsområdet innebär även att servicen behöver förstärkas inom planområdet. Detta innebär att i detaljplanen ge utrymme för olika typer av samhällsfunktioner bestående av dels ungdomsgård, förskola samt äldreboende. Det planerade torget anses kunna utgöra områdets centrum bestående av bland annat en vårdcentral. Förhoppningen är att även etablera andra typer av kommersiella verksamheter och kontor runt torget.

Himleån och grönområdena längst med ån ska prioriteras vid utformningen av det offentliga rummet (Varbergs kommun, 2017). Ån och dess stråk ska byggas ut i form av våtmark och ängsytor samt bänkar och promenadstråk. På så sätt ska ån främja både möjligheten till rekreation och ekologi i området, en strategi som ska gälla för områdets samtliga grönområden. Utöver stråken i närheten av ån ska detta även ta form genom öppen dagvattenshantering samt möjligheten att odla i området. Utmed ån ska även stadsdelsparken ta form och bli till en central plats i Göinge by. Parken ska ses som den naturliga mötesplatsen inom planområdet för den som önskar att vistas i utomhusmiljö. Parkområdet kommer även gestaltas och utformas för att i största möjliga utsträckning ta vara på Himleån (Varbergs kommun, 2017).

Enligt kommunens riktlinjer bör planområdet rymma två stadsdelslekplatser vilka bör utformas efter de lekplatsriktlinjer som finns i Varbergs kommun (Varbergs kommun, 2017). En av dessa kan enligt planprogrammet bli en del av stadsdelsparken, den andra föreslås att den placeras i områdets nordöstra del. Vidare lyfts även riktlinjerna gällande tillgängligheten till natur och parker i närheten av bostaden i bostadsområden med tät bebyggelse, en aspekt vilken blir allt viktigare desto tätare området planeras att bli.

2.5.2 Göingegården

Göingegården är trädgårdsstaden som Derome byggde mellan år 2008–2020. Området är placerat norr om Varbergs stad och består av cirka 500 bostäder (Derome, u.å.c). Bostadsområdet har fått sitt namn efter gården vilken var verksam i området under 1600-talet, området var även känt för sina äppelodlingar samt den slingrande Himleån (Derome, 2016). Exploateringstalet för området ligger på 0,3 (O. Martler, personlig kommunikation, 6 maj, 2022).

Lindbergsvägen löper genom Göingegården, huvudleden på kartan, se Figur 7, och tar dig mellan området Lugnet söder om Göingegården och Trönninge. Lindbergsvägen leder därmed även genom Deromes kommande område Göinge By, norr om Göingegården. I området väster om Lindbergsvägen återfinns framför allt de friliggande villorna samt kedjehusen. Centralt i Göingegården bedriver Kullerbyttans förskola sin verksamhet och i nära anslutning finns busshållplatsen Göingegården. I områdets norra del finns det en mindre äppelodling.

I området öster om Lindbergsvägen är flerbostadshusen samt parhusen placerade. Centralt finns ett område för lek och träning samt odlingslotter i områdets sydöstra hörn. Runt omkring området löper det en motionsslinga.

Figur 7. Kartillustration över Göingegården och vilka olika funktioner som finns i området. Kartbilden är omarbetad, originalet är Deromes egna. Återgiven med tillstånd.

Bilder från Göingegården

Bild 1: Flerbostadshus, grönområde, utegym.

Bild 2: Flerbostadshus, grönområde, basketplan.

Bild 3: Äppelodlingen i områdets norra del.

Bild 4: Odlingslotter i områdets sydöstra hörn.

Bild 5: Joggingspår runt området.

Bild 6: Smitväg till kvarterslekplats.

Bild 7: Flerbostadshus

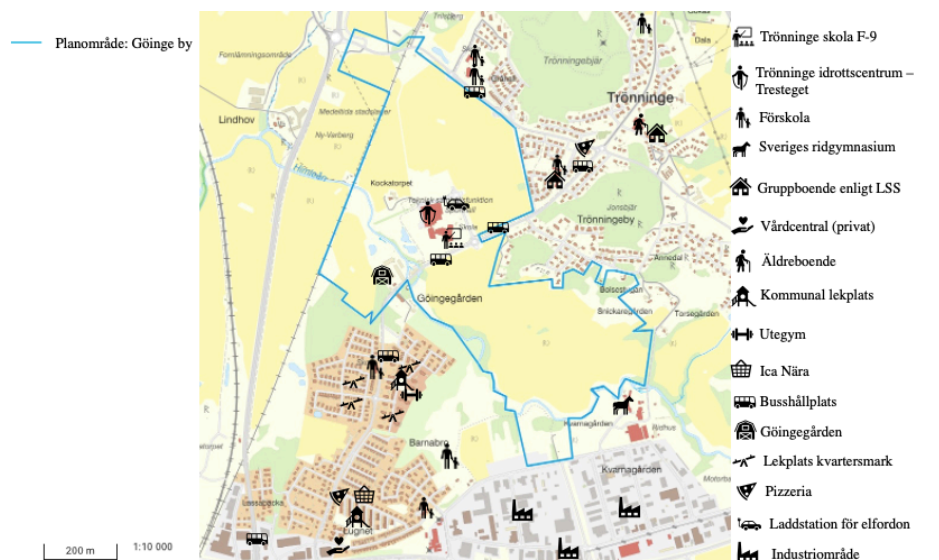

Bild 8: Grönområde mellan hus.

2.5.3 Göinge by

Derome har under år 2022 arbetet med utvecklingen av bostadsområdet Göinge by (Derome, u.å.d). Området ska bli en fortsättning på Göingegården längst med Lindbergsvägen norr om Himleån och sträcka sig till Pilgatan i områdets nordöstra del. I sin helhet ska området bestå av cirka 900 bostäder och ta form runt omkring Trönninge skola. Bebyggelsen samt upplåtelseformen ska precis som i Göingegården vara varierande. Den första etappen är beräknad att påbörjas år 2023. Områdets första etapp ska omfattas av såväl stadsdelsparken, äldreboende, förskola, grönområden och cirka 140 bostäder.

Planerna för Göinge by är fortsatt i ett tidigt skede och den första detaljplanen för området är under utveckling (O. Martler, personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Skulle planområdet utökas till 1200 bostäder ligger exploateringsgraden på 0,36 (O. Martler, personlig kommunikation, 6 maj, 2022). Johansson har nämnt att det även har utretts om området kan komma att rymma totalt 1500 bostäder (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Till sommaren väntar samrådeshandlingar och högst troligt kommer detaljplanen vara färdig om ett år (O. Martler, personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Enligt Martler kommer det sedan dröja ytterligare ett par år innan Derome kan börja bygga bostäder i den nya trädgårdsstaden. Däremot finns det redan tankar och planer på vilka förnödenheter och faciliteter som ska komplettera redan befintliga verksamheter i trädgårdsstaden och i dess närområde, se Figur 8 för befintliga verksamheter och Figur 9 för tänkta verksamheter.

Figur 8. Kartillustration över Göinge by och befintliga verksamheter. Kartbilden är omarbetad, originalet är hämtat från Varbergskartan.

Intill Trönningeskolan ligger det ett idrottscentrum med namn Trestetet. Centret består av tre motionshallar för friidrott, skolidrott och trupp gymnastik (Varbergs kommun, 2017). I närheten av planområdet finns det totalt sex förskolor vilka drivs på olika sätt, vissa av kommunen och vissa av föräldrar- eller personalkooperativ. I industriområdet finns butikskedjor med stora varuhus, bilförsäljare, snabbmatsrestaurang och tankstationer med mera.

Framträdande i projektet är delvis stadsdelsparken som ska ta form precis norr om Himleån, men även Göingegårdens äldre byggnader (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 8 mars, 2022). I området precis öster om skolan är tanken att ett torg ska få ta form. Detta ska bli en samlingsplats för service och verksamheter. Östergatan korsar Lindbergsvägen och löper genom både områdets norra och södra del, se Figur 9.

Figur 9. Kartillustration över Göinge by och vilka olika funktioner som är tänkta i området. Kartbilden är omarbetad, originalet är Deromes egna. Återgiven med tillstånd.

Från Trönninge skola är det 4,7 km in till stadens centrum vilket är en cykeltur på femton minuter och tio minuter för den som kör bil, se Figur 10 för vad som är möjligt att nå inom femton minuter cykeltur från planområdet. Till motorvägen E6 är det en bilfärd på runt åtta minuter. Invånarna i Göinge by kommer att ha möjligheten att nyttja samma busslinje som de som bor i Göingegården eftersom buss 2 gör flera stopp längst med Lindbergsvägen (Hallandstrafiken, u.å.). Från busshållplatsen vid skolan går buss nummer 2 som tar dig in till Varbergs bussterminal på 13 minuter. Bussen avgår varje halvtimme på vardagar från tidig morgon till kväll, under rusningstider avgår bussen varje kvart. Centralt på Pilgatan ligger busshållplatsen Trönninge Pilgatan, därifrån går buss 662 mellan Varbergs bussterminal och Vallinge. Pilgatan trafikeras även av buss 664 mot Stannared. Buss 615, se sydöstra hörnet i Figur 8, tar dig från busstation Lassabacka norra till Ringhals varannan halvtimme på 45 minuter.

Figur 10. Kartillustration över området som är möjligt att nå inom 15 minuter cykeltur. Kartbilden är omarbetad, originalet är hämtat från Varbergskartan.

Bilder över planområdet för Göinge by

Bild 9: Platsen för stadsdelsparken vid Himleån.

Bild 10: Smedjan, del av gamla Göingegården

Bild 11: Odlingslotter vid gamla Göingegården.

Bild 12: Del av gamla Göingegården.

Bild 13: Del av gamla Göingegården och Himleån.

3 Metod

I följande avsnitt presenteras studiens undersökningsstrategi, undersökningsdesign samt studiens metodologiska ramverk som har använts för att besvara arbetets frågeställningar.

3.1 Undersökningsstrategi

För att besvara studiens syfte och frågeställningar har undersökningen haft utgångspunkt i flermetodsforskning. I flermetodsforskning integreras kvalitativa och kvantitativa strategier vilket skapar möjligheter att studera data ur olika synvinklar (Bryman & Bell, 2017). Studien påbörjades med en kvalitativ strategi bestående av semistrukturerade och öppna tekniker i insamlingen av data, vilket gav upphov till hypoteser och teorier kring vilka möjligheter är att utveckla den sociala hållbarheten i trädgårdsstaden. Dessa hypoteser och teorier har därefter prövats genom att använda kvantitativa strategier. Genom att låta kvalitativa och kvantitativa data komplettera och understödja varandra skapas ett mer precist och trovärdigt resultat. Det bidrar även till en mer omfattande och nyanserad bild av vilka möjligheterna är att utveckla den sociala hållbarheten i trädgårdsstaden (Bryman & Bell, 2017). Mot denna bakgrund ansåg vi att en flermetodsforskningsstrategi var mest lämplig för vår undersökning.

3.2 Undersökningsdesign

Studien har genomförts inom ramen för en fallstudiedesign. Valet av undersökningsdesign är att föredra med hänsyn till studiens begränsade tidsperiod samt undersökningens specifika studieområde (Bryman & Bell, 2017). I undersökningen studeras två fall, trädgårdsstäderna Göingegården och Göinge by i Varberg kommun. Den ena trädgårdsstaden Göingegården byggdes mellan 2008–2020, medans Göinge by fortfarande är i ett tidigt skede där kommunen håller på att ta fram en detaljplan för området. Tanken är att Göinge by ska bli en fortsättning av trädgårdsstaden i Göingegården. Genom att undersöka förhållandena och förutsättningarna att utveckla den sociala hållbarheten i Göingegården, avser studien att komma med förslag på hur det sociala hållbarhetsarbetet kan utvecklas i den kommande trädgårdsstaden Göinge by. Det är dessa två fall som ligger till grund för forskningsfrågorna. Boende i trädgårdsstaden utgör fallstudiens representanter. Trädgårdsstaden är ett bostadsområde som enkelt går att urskilja från omgivningen, vilket bidrar till att det skapas en tydlig avgränsning i vilken data som är intressant för studien. Eftersom det endast är två trädgårdsstäder som ingår i fallstudien anses studiens resultat som ensidigt (Bryman & Bell, 2017). Utan någon vidare utredning kan resultatet därför inte appliceras på andra trädgårdsstäder.

3.3 Undersökningsmetod

Studios undersökningsmetod består av både kvalitativa och kvantitativa data. Genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder, vilket kallas för triangulering, kan hypoteser och teorier bekräftas eller dementeras på mer än ett sätt (Bryman & Bell, 2017). Det bidrar även till en mer verklighetsförankrad helhetsbild och ett mer pålitligt resultat. Den kvalitativa och kvantitativa data från intervju- och enkätstudien värderas lika i den vidare undersökningen.

3.3.1 Platsanalys

En del av studiens kvalitativa forskning har bestått av platsbesök och analys av kartor och skissförslag. I ett tidigt stadi i processen genomfördes platsbesök i trädgårdsstaden Göingegården i Varbergs kommun. Ett platsbesök var nödvändigt för att få en tydlig bild av hur det faktiskt ser ut i Göingegården, kommande Göinge by och i dess närområde. Det bidrog även till en uppfattning kring vilka avstånden är från trädgårdsstaden in till Varbergs centrum och annan service. Genom att besöka Göingegården fick vi även en ökad förståelse för vad Derome strävar efter att uppnå med sitt arbete och vilka deras ambitioner med trädgårdsstaden är.

Vidare har platsanalysen innefattat en analys av kartor och skissförslag som bland annat Derome tillhandahållit. Analysen har bidragit till en ökad förståelse för vilka planer som finns för Göinge by gällande vad som är tänkt att ta form i området. Eftersom utvecklingen av Göinge by fortfarande är i ett tidigt skede uppdateras kartorna allteftersom. De kartor och skissförslag som finns med i arbetet kommer därför troligtvis inte vara de slutgiltiga för projektet.

3.3.2 Semistrukturerade kvalitativa intervjuer

Tidigt i studien har semistrukturerade kvalitativa intervjuer genomförts. Svaren från intervjuerna har sedan legat som grund till den vidare undersökningen och enkätstudien. Vid semistrukturerade kvalitativa intervjuer berörs ett antal specifika teman och frågor, däremot kan ordningsföljden på frågorna variera och framför allt finns det möjlighet att ställa följdfrågor och få öppna svar med respondentens egna ord (Bryman & Bell, 2017). Semistrukturerade kvalitativa intervjuer gör det även möjligt att anpassa intervjun och frågorna efter respondenten. Eftersom det inte finns någon objektiv sanning när det kommer till åsikter och tankar kring social hållbarhet, trädgårdsstaden och 15-minutersstaden anses denna intervjumetod som tillåter öppna, egna svar som en lämplig metod. Genom följdfrågor och öppna svar från intervjupersonerna skapades även ett bredare perspektiv och en större förståelse för ämnet (Bryman & Bell, 2017). Därav anses metoden som lämplig att använda i ett tidigt skede av studien.

Studien har utformats utifrån 15-minutersstadens mest framträdande idéer och nyckelfaktorer och samlats i fem rubriker; *Ekologi, Solidaritet, Involvera invånare, Närhet och Flerfunktionstjänster*. För att säkerställa att dessa teman blir behandlade användes ett intervjuunderlag som utgångspunkt i alla intervjuer (Bryman & Bell, 2017). För att försäkra att intervjufrågorna var relevanta för undersökningen granskades underlaget av vår interna handledare Nils Björling på Chalmers tekniska högskola. Några dagar innan respektive intervju skickades intervjuunderlaget till respondenten via e-post, se bilaga 1 och 2 för intervjuunderlag. Syftet med det var att låta respondenten förbereda sig inför intervjun. Alla intervjupersoner har fått samma frågor, däremot har följdfrågor varierat beroende på respondentens arbetsposition och deras roll i projektet.

Samtliga intervjuer spelades in efter godkännande av intervjupersonen, inspelningen transkriberades sedan. Således förenklades sammanställningen av intervjuerna och den vidare analysen, dessutom minskar risken för inkorrekt citering och tolkningar (Bryman & Bell, 2017). Resultatet av intervjuerna har sedan mailats ut till respektive intervjuperson för eventuell

korrigering och godkännande. Intervjuerna tog mellan 30–90 minuter och de genomfördes både på Teams och på plats.

3.3.3 Kvalitativ och kvantitativ enkät

Efter slutförda intervjuer genomfördes en enkätstudie för att komplettera och validera resultatet från intervjuerna. Syftet med enkäten var dels att undersöka vad invånare i Göingegården tycker och tänker om sin boendemiljö. Enkäten syftade även till att undersöka vilka levnadsmönster och vanor respondenterna har idag och om det finns ett intresse i att leva utifrån 15-minutersstadens mest framträdande idéer. För att åstadkomma ett nyanserat resultat är det av betydelse att urvalet är representativt för fallstudien (Bryman & Bell, 2017). Därför var en förutsättning för att få svara på enkäten att respondenten har bott eller bor i Deromes trädgårdsstad Göingegården.

Genom att utföra en enkätstudie ges möjligheten till att ställa fler frågor och samtidigt få in ett större antal svar (Bryman & Bell, 2017). Däremot finns det en risk att gå miste om värdefulla data utifrån att det inte finns utrymme till att ställa följdfrågor i enkätstudien. För att undvika det har enkäten utformats utifrån en såväl kvantitativ struktur som kvalitativ. Den kvantitativa delen av enkäten utformades för att bevisa eller motbevisa de hypoteser och teorier som de kvalitativa intervjuerna gav upphov till (SurveyMonkey, u.å.a). Data från den kvantitativa delen är statistisk och strukturerade och gör det möjligt att dra generella slutsatser kring invånare i Göingegårdens åsikter, vanor och attityd. Vidare bestod enkäten även av några öppna frågor där respondenten kunde svara med egna ord (SurveyMonkey, u.å.b). Den kvalitativa delen av enkäten gjorde det möjligt att få ta del av mer detaljerade data och resonemang kring invånarnas åsikter och tankar om deras boendemiljö.

Enkätstudien skapades med verktyget Google Formulär och bestod av 20 frågor vilka skickades ut via en maillista till boende i Göingegården. Se bilaga 3 för enkätunderlaget. Enkäten mailades ut till 150 personer som bor eller har bott i Göingegården, enkätstudien genererade svar från 30 invånare. Innan enkäten skickades ut granskades den av vår interna handledare på Nils Björling på Chalmers tekniska högskola och vår externa handledare på Derome Hus Otto Martler. Enkäten bestod av några påståenden som respondenterna fick ta ställning till, några flervalsfrågor och några öppna frågor. Resultatet från de kvantitativa delarna av enkäten kan tydligt redovisas genom statistik och diagram.

3.3.4 Urval av respondenter

Intervjuernas respondenter valdes ut utifrån ett sekventiellt målstyrt urval. Urvalet representeras av både privata och offentliga aktörer, där alla är sakkunniga och besitter rätt kunskap för att kunna besvara studiens frågeställningar. Urvalet består av totalt fem personer som alla på något sätt är delaktiga i utvecklingen av Deromes trädgårdsstad Göinge by. Ett sekventiellt tillvägagångssätt gjorde det möjligt att utöka urvalet av intervjupersoner under processens gång. I vissa fall har även ett flertal intervjuer genomförts med samma intervjuperson.

Namn	Roll	Verksamhet	Datum för intervju
Otto Martler	Vice VD	Derome Hus	220310 220330 220506
Sabina Ekstrand	Projektsamordnare	Derome Hus	220308 220331 220512
Cecilia Strömer	Stadsbyggnadschef	Varbergs kommun	220302 220330
Per-Henrik Johansson	Arkitekt	Liljewall arkitekter	220426
Pontus Möller	Arkitekt och VD	Möller Arkitekter	220429

Tabell 1. Tabellen visar intervjupersonerna, deras arbetsroll, verksamhet samt datum för intervjuerna.

Urvalet för enkätstudien bestod av invånare i Deromes trädgårdsstad Göingegården. Syftet med enkätstudien var att validera de teorier och hypoteser kring 15-minutersstaden och social hållbarhet som delgetts genom intervjustudien. Resultatet från intervju- och enkätstudien ligger som grund till arbetets analys och diskussion.

3.4 Metoddiskussion

Undersökningens fallstudie utgörs av två stycken trädgårdsstäder, Göingegården och Göinge by. Arbetet har avgränsats till att undersöka två trädgårdsstäder, vilket är rimligt med hänsyn till arbetets tidsram. Utifrån att fallstudien endast består av två trädgårdsstäder kan resultatet av studien anses som ensidigt, vilket bidrar till att resultatet inte är applicerbart på andra trädgårdsstäder (Bryman & Bell, 2017). Utan någon vidare utredning kan resultatet inte generaliseras på andra trädgårdsstäder utöver fallstudiens, därav anses studiens externa validitet som låg. Avgränsningen till två fall kan även ha påverkat resultatet utifrån att studien gått miste om ytterligare perspektiv. Däremot gör en fallstudiedesign det möjligt att genomföra en mer djupgående analys av de två fallen som ingår i studien. Genom att använda en flermetodsforskning styrks även undersökningens teorier och hypoteser (Bryman & Bell, 2017).

Eftersom Göinge by ännu inte finns och att det ännu inte finns någon detaljplan för området kan delar av resultatet som är kopplat till Göinge by anses som hypotetiskt utifrån att ingen vet säkert hur det kommer se ut när det är färdigt. Projektet är fortfarande i ett tidigt skede och i dagsläget har det redan skett förändringar i planarbetet. Däremot kvarstår visionen om att bygga en socialt hållbar trädgårdsstad. Resultatet bygger även på intervjuer med sakkunniga som alla innehar en nyckelroll i utvecklingen av Göinge by, vilket styrker resultatets tillförlitlighet. Några av respondenterna är med en del av projektet medan vissa är delaktiga under hela

processen. Vidare anses studien som intressant utifrån att det fortfarande finns stora möjligheter att påverka och utveckla den sociala hållbarheten i Göinge by.

Intervjustudien påbörjades i ett tidigt skede i processen. Genom att utföra intervjuer med semistrukturerad struktur gavs intervjupersonerna möjligheten att svara med egna ord, detta anses positivt utifrån ett etiskt perspektiv. Det gavs även möjlighet till att ställa följdfrågor vilka varierade mellan de olika intervjuerna. Följdfrågorna bidrog till ett bredare perspektiv och en större förståelse för ämnet. Däremot hände det ibland att svaren gick ifrån temat, vilket påverkar studiens validitet och tillförlitlighet. I kvalitativ forskning används begrepp som tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering snarare än validitet och reliabilitet (Bryman & Bell, 2017).

Ett sekventiellt tillvägagångssätt gjorde det möjligt för oss att fylla på med intervjuer under processens gång, vilket har bidragit till fler perspektiv och att studiens överförbarhet ökar. Intervjustudien består av både offentliga och privata aktörer vilka representerar olika delar av utvecklingen av Göinge by, det har bidragit till en variation och bredd i svaren. Ungefär hälften av intervjuerna genomfördes på plats och resten på kommunikationsplattformen Microsoft Teams. Under de intervjuer som genomfördes på Teams var det svårare för oss att lägga märke till respondentens kroppsspråk. Alla intervjuer spelades in, vilket visserligen kan bidra till att intervjupersonen blev mer reserverad, men det lämnar ingen plats för felciteringar eller tolkningar i resultatet. Alla intervjupersoner har även fått godkänna hänvisningar och citat. Genom responsvalidering, tydliga källhänvisningar till vem som har sagt vad, dialog med handledare och sakkunniga samt att undersökningen genomförts utifrån Chalmers riktlinjer betraktas studiens resultat som tillförlitligt och med hög äkthet (Bryman & Bell, 2017).

Syftet med enkätstudien var att undersöka invånare i Göingegårdens beteende och åsikter om deras boendemiljö. Tanken var att enkäten skulle vara kort och enkel nog för att inte kännas ansträngande att svara på, samtidigt som frågorna uppmanade respondenten till reflektion. Enkätens kvantitativa del bestod av frågor som inte gjorde det möjligt för respondenten att omtolka, dessa frågor bedöms ha hög validitet (Bryman & Bell, 2017). I den kvalitativa delen gavs respondenten möjlighet till att ge öppna egna svar, några av frågorna uppfattades och tolkades olika av de svarande, vilket bidrar till en låg validitet. Vidare betraktas enkätens urval som begränsat, således anses data som otillräcklig för att kunna generalisera respondenternas åsikter och tankar om trädgårdsstaden, 15-minutersstaden och social hållbarhet. Fler respondenter hade bidragit till en högre reliabilitet och att det hade varit möjligt att dra allmänna slutsatser i en högre utsträckning. Däremot kan slutsatser dras utifrån de frågor och alternativ som visar på en tydlig majoritet.

4 Resultat

I följande avsnitt presenteras resultatet av undersökningens intervju- och enkätstudie. Resultat är baserat på undersökningens teman som grundar sig i 15-minutersstadens nyckelfaktorer och mest framträdande idéer. Dessa har samlats i de fem rubrikerna; Ekologi, Solidaritet, Involvera invånare, Närhet och Flerfunktionstjänster. Avsnittet innehåller även analyser kring intervju- och enkätstudiens resultat kopplat till social hållbarhet, trädgårdsstaden och 15-minutersstaden.

4.1 Ekologi

4.1.1 Resultat Intervjuer

Enligt Cecilia Strömer, stadsbyggnadschef på Varbergs kommun, är det viktigt att lämna utrymme i bostadsområdet för gröna ytor utan bebyggelse, en aspekt som kan kopplas samman med områdets exploateringsgrad (personlig kommunikation, 2 mars, 2022). Strömer har själv arbetat med konceptet trädgårdsstad, då talades det om en täthet och ett exploateringsgrad på 0.25, vilket i praktiken motsvarar gles villabebyggelse. Enligt Strömer var det låga exploateringsgraden förutsättning för att området skulle vara luftigt och grönt med utrymme för att odla.

Vidare finns det inga krav från kommunens sida att Derome ska bygga en trädgårdsstad (personlig kommunikation, 2 mars, 2022).

“Vi ställer inga krav på att det ska vara en trädgårdsstad, det är Derome som har valt att bygga trädgårdsstäder. Och eftersom de valt att använda sig av det begreppet så har vi också en förväntan på att de ska bygga en trädgårdsstad också. [...]. De måste visa att de använder gatan, att det finns en gestaltning och att det inte ser ut som en villamatta.” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

Vidare menar Strömer att ekologi handlar om att ta vara på naturens ekosystemtjänster (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Detta kan göras genom att anlägga till exempel bikupor, dagvattenrening och fågelholkar. Genom att anlägga funktioner som främjar den biologiska mångfalden främjas även den sociala hållbarheten menar hon.

“Att social hållbarhet främjas det har man sett med till exempel gemensamma bikupor och odlingslådor, det skapar mötesplatser och visar på att du är behövd” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

Precis som Strömer anser Per-Henrik Johansson, arkitekt på Liljewall arkitekter, att den sociala hållbarheten kan främjas genom ekologiska faktorer (personlig kommunikation, 26 april, 2022).

“[...]. Det kan vara som en del av den gemensamma odlingen eller gemensamma fruktträd. Det stimulerar dels insekter och pollinerar bin men det bidrar även till att de boende har något att vårda tillsammans och ta del av.” - *Per-Henrik Johansson, Liljewall arkitekter.*

Även Otto Martler, vice VD på Derome Hus, anser att insektshotell och fågelbon är ett enkelt sätt att låta den biologiska mångfalden få ta plats i trädgårdsstaden (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Tanken är att insektsbon, bikupor och fågelbon ska vara en naturlig del av den kommande stadsdelsparken i Göinge by berättar Martler.

“Jag tror att de ekologiska aspekterna kan främja den sociala hållbarheten. Genom att ha anläggningar i stadsdelen som främjar aktivitet och delaktighet som till exempel insektsbyar, bikupor och odlingslotter så skapas också mötesplatser. Mötesplatser skapar platser där folk umgås och skapar relationer vilket är positivt ur social hållbarhetsaspekt. Dessutom skapar det liv och rörelse vilket leder till trygghet som också är en aspekt som vi värdesätter väldigt högt i bostadsområden.” - *Otto Martler, Derome Hus.*

Förutom det bygger Derome idag samtliga komplementbyggnader med sedumtak, vilket främjar ekologin men det bidrar också till fördröjning av dagvatten menar Martler (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Däremot används gröna tak ännu inte på Deromes bostadshus, bland annat på grund av att det skulle kräva en annan typ av huskonstruktion utifrån den vikt och belastning gröna tak medför (O. Martler, personlig kommunikation, 10 mars, 2022).

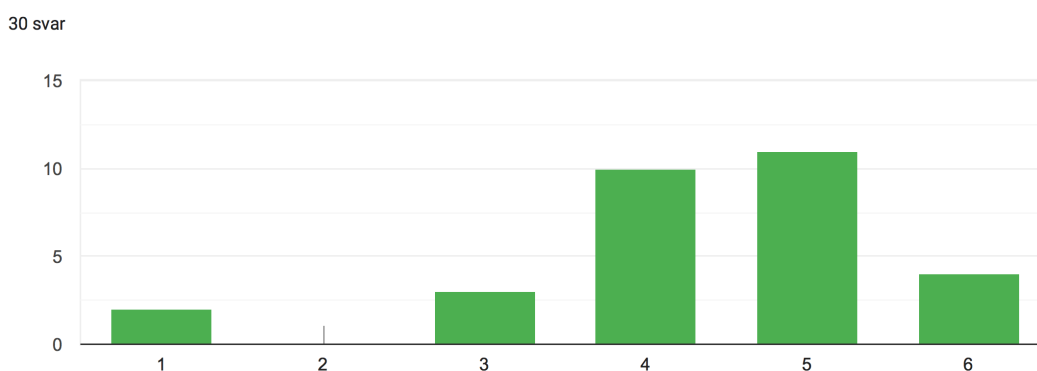
“Främjandet av ekologi tror jag byggföretag överlag är ganska dåliga på, sedan finns det vissa personer som brinner för det och dessa eldsjälar gör att vissa är bättre än andra på det.” - *Otto Martler, Derome Hus.*

Sabina Ekstrand är projektsamordnare på Derome Hus för den nya trädgårdsstaden Göinge By. Även Ekstrand anser att ekologiska faktorer kan främja den sociala hållbarheten (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Utöver redan nämnda faktorer är satsningen på stadsodling i Göinge by en viktig del, både ur ekologiskt och socialt hållbarhetsperspektiv (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 8 mars, 2022).

“[...] Social hållbarhet handlar väldigt mycket om att skapa mötesplatser. Alltså platser där människor vill stanna till och vara. Har man lyckats tillräckligt bra med de gröna ytorna så att dessa uppfattas som trevliga miljöer så stannar människor kvar istället för att gå rakt igenom. Något som kan bidra till möten, öka den sociala hållbarheten och även påverka den psykiska hälsan i samhället i form av minskad ensamhet.” - *Sabina Ekstrand, Derome Hus.*

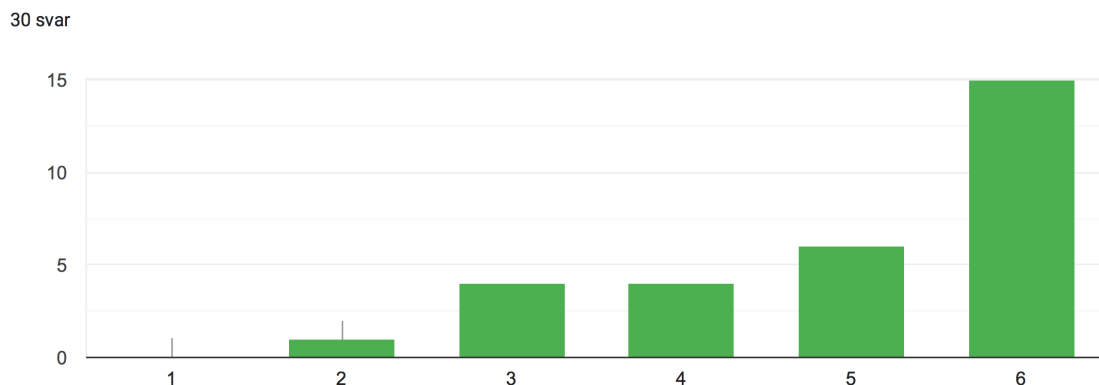
4.1.2 Resultat Enkäter

I enkätundersökningen fick respondenterna svara på frågan huruvida de anser att det finns tillräckligt med grönområden, odlingar, insekts hotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation i trädgårdsstaden. 13,3% instämmer helt, medans en majoritet av de svarande instämmer till viss del. 6,7% anser att det inte finns tillräckligt med ekologiska funktioner och grönområden i Göingegården, se Figur 11.

Figur 11. Anser du att det finns en tillräckligt med grönområden, odlingar, insekts hotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation i trädgårdsstaden?

Som följdfråga fick respondenterna svara på hur fler grönområden, odlingar, insektshotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation hade påverkat deras välbefinnande och hälsa. 50% av de svarande anser att det hade påverkat dem positivt. Figur 12 redovisar hur respondenterna har svarat.

Figur 12. Hur hade fler grönområden, odlingar, insektshotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och hälsa?

I enkäten fick de tillfrågade även svara öppet på vad de uppskattar i Göingegården. Ett flertal av de tillfrågade svarade att de uppskattar naturen och grönskan i området. Nedan presenteras några av svaren.

“Lugnet och närheten till naturen och havet”.

“Nära naturen, fina hus och omgivningar”.

“De gröna ytorna”.

“Närheten till slingan runt Göingegården och Himleån. Även den varierande bebyggelsen”.

“Närheten till naturen, lugnet, den blandade bebyggelsen med hyresrätter, bostadsrätter, villor och radhus”.

Som följdfråga fick de svara på vad de uppskattar mindre i sitt bostadsområde. Några av svaren är kopplade till utemiljön och ekologiska funktioner, dessa redovisas nedan.

“Den nya parken”.

“Jag trivs väldigt bra, men jag hade gärna sett fler och uppdaterade bänkar samt minst en grillplats. Gärna fler insektshotell, fågelholkar och kanske några ankbö i befintliga vattendrag. Vore toppen med belysning kring slingan för att kunna nyttja den ännu mer när det är lite mörkare ute”.

“För lite grönområden”.

“Tråkiga utemiljöer och att det är skräpigt”.

4.1.3 Analys

Enligt Strömer är ett lågt exploateringsstal förutsättningen för att skapa luftiga och gröna trädgårdsstäder (personlig kommunikation, 2 mars, 2022), aspekter vilka i kombination med låg bebyggelse och odlingsmöjligheter är några av den historiska trädgårdsstadens utmärkande drag (Planning Tank, 2020). Drag vilka även Derome använder sig av i deras definitionen för trädgårdsstaden (O. Martler, personlig kommunikation, 26 januari). Samtidigt antyder kommunen i planprogrammet att området kan komma att behövas byggas ut ytterligare (Varbergs kommun, 2017). Enligt Johansson utreds det om planområdet kan rymma ungefär 600 bostäder till (personlig kommunikation, 26 mars, 2022). Detta innebär att planområdet ska rymma näst intill det dubbla antalet bostäder vilket kommer att förändra förutsättningarna i området. Således blir reflektionen vilka kompromisser som kommer att behöva göras utifrån begreppet trädgårdsstad med hänsyn till förtätningen av området. Det kan bedömas som svårt att lyckas bibehålla grönska i den utsträckning att det anses som ett särskiljande drag för området och samtidigt bygga marknära bostäder.

Samtidigt utgör dessa grönytor väsentliga platser avseende främjandet av ekologi i området. Strömer anser att det går att integrera dagvattenrening, bikupor och fågelholkar i området för att stödja ekosystemtjänster (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Martler anser att man genom samma åtgärder även bidrar till den biologiska mångfalden (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Detta är synpunkter vilka delvis stämmer med Morenos synsätt på ekologi utifrån behovet av grönytor i området (Bliss & O'Sullivan, 2020). Vidare anser Moreno att det bilfria samhället är en förutsättning för att skapa utrymme för grönska, ett samband vilket ej har gjorts av respondenterna i intervjustudien.

Resultatet visar på att samtliga respondenter anser att det går att främja social hållbarhet genom att värna om och bidra till områdets ekologiska hållbarhet. Framför allt anser respondenterna att grönytor och funktioner som odling frambringar möten mellan människor, vilket i sin tur leder till att relationer uppstår. Vidare lyfter Ekstrand vikten av att dessa platser utformas på ett sådant sätt att en mötesplats uppstår och invånarna inte enbart passerar platsen (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Majoriteten av Göingegårdens invånare anser att det till viss del finns tillräckligt med rekreationsyta i området. Samtidigt anser hälften att fler gröna ytor och platser hade påverkar deras välbefinnande positivt. Invånarnas svar kan eventuellt förklaras utifrån mängden och kvalitén på de grönområden, odlingslotter och lekplatser som finns i Göingegården. Dessa platser finns men det kan finnas skäl att diskutera deras kvalitet, huruvida människor stannar till eller bara passerar. Utöver platsernas kvalitet går det även att diskutera om de finns i tillräcklig utsträckning.

4.2 Solidaritet

4.2.1 Resultat Intervjuer

Enligt Martler kan funktioner som främjar den ekologiska mångfalden som odlingar, bikupor och insektsbyar även bidra till att det knyts känslomässiga band mellan människor i trädgårdsstaden (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

“Det skapas incitament att ta hand om och sköta sitt bostadsområde och det kan även skapa en stolthet. I trädgårdsstaden finns stora möjligheter att skapa dessa platser som dels fyller en nyttofunktion som till exempel odling och fysisk aktivitet, och som samtidigt bidrar till att folk träffas och skapar relationer.” - *Otto Martler, Derome Hus*.

Vidare menar Martler att mötesplatser kan skapa förutsättningar för solidaritet i trädgårdsstaden (personlig kommunikation, 6 maj, 2022). Genom att utveckla ytor, platser och funktioner som inspirerar invånare att delta och mötas skapas även ett engagemang som enligt Martler främjar solidariteten i området.

“Solidaritet för mig handlar om att det finns ett gemensamt ansvar att engagera sig i sin när- och boendemiljö. Det gäller såväl för att hjälpas åt att skapa trygghet, som att hjälpas åt att se till att ens boendeområde är välskött. Jag tror att genom att visa solidaritet utifrån engagemang, kan social hållbarhet främjas genom att det skapas en sammanhållning och ett sammanhang. Det leder i sin tur till trivsel och stolthet som jag tror är viktiga parametrar för att man ska uppleva att man lever socialt hållbart.” - *Otto Martler, Derome Hus*.

Att det skapas mötesplatser som är kostnadsfria är enligt Ekstrand viktigt för att alla människor ska känna sig välkomna, samt att alla invånare känner att de är en del av samhället och sociala sammanhang (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Genom att skapa mötesplatser som inte kostar pengar att ta del av, främjas jämlikheten och integrationen i trädgårdsstaden menar hon. Det håller även Johansson (personlig kommunikation, 26 april, 2022) och Pontus Möller, VD och arkitekt på Möller Arkitekter, med om (personlig kommunikation, 29 april, 2022).

“Jag anser att solidaritet handlar om att se till fler än sig själv och det är högst aktuellt inom stadsplanering. Att i stadsplaneringen skapa förutsättningar för att mötas innebär i sin tur att man underlättar för att skapa en gemenskap där man ser varandra och kan hjälpas åt.” - *Sabina Ekstrand, Derome Hus*

“För mig är solidaritet i stadsplanering allas lika rätt och möjlighet i staden. Jag är osäker på vad solidaritet i stadsplanering handlar om det inte är det.” - *Per-Henrik Johansson, Liljewall arkitekter*.

“Staden ska vara tillgänglig för alla. Sen ska det finnas både privata och halvprivata rum i stadsdelen, det är viktigt att man utformar detta för att skapa olika mötesplatser.” - *Pontus Möller, Möller Arkitekter*.

Förutsättningarna för att skapa mötesplatser i Göinge by är goda, däremot behöver det ske en utveckling av mötesplatser på kvartersnivå, menar Ekstrand (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). I utvecklingen av mötesplatser på kvartersnivå har mycket fokus varit på de mindre mötesplatserna vilka, jämfört med stadsdelsparken och de gamla byggnaderna i Göingegården, är mer oprogrammerade berättar Johansson (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Smitvägar runt omkring i området är ett sätt att skapa mötesplatser på kvartersnivå, för att lyckas med det gäller det att se över gatustrukturen. Ett annat sätt att få människor att mötas är att skapa gemensamma uteplatser på innergårdar menar Johansson.

Att ge utrymme och skapa mötesplatser i trädgårdsstaden bidrar dels till att människor kan knyta band till varandra, men också till en minskad ensamhet i staden menar Ekstrand (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Att förhindra ensamhet i trädgårdsstaden är en viktig pusselbit i att uppnå social hållbarhet menar Strömer (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Enligt Strömer är det viktigt att kunna se, att kunna bli sedd och att kunna be om hjälp av sina grannar i sin närmiljö för att motverka ensamhet och psykisk ohälsa (personlig kommunikation, 30 mars). Enligt Ekstrand är branschen överlag dåliga på att utveckla städer som förhindrar och bryter ensamhet i samhället (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Ensamhet och psykisk ohälsa bidrar idag till stora kostnader för samhället. Ekstrand förklarar även vikten av tunna band som vi människor har med till exempel grannar eller kassörskan i matbutiken, personer som vi träffar regelbundet men som vi har en relativt ytlig relation med.

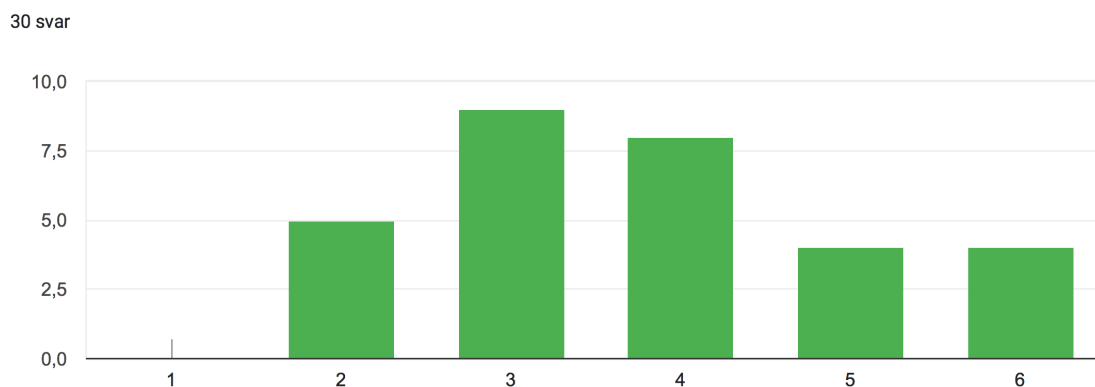
“För många kanske det är obetydliga möten, men för en del är dessa möten livsviktiga. [...]. Jag tror att 15-minutersstaden kan bidra jättemycket till dessa möten, på grund av att du rör dig till fots istället för bilen” - *Sabina Ekstrand, Derome Hus*.

Strömer poängterar även vikten av familjeperspektivet, vilket handlar om att *It takes a village to raise a child*, vilket innebär att det behövs flera vuxna människor för att uppfostra ett barn (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Föräldrarna är oftast de som barn främst får kärlek och närhet ifrån, men andra egenskaper kanske i större utsträckning finns hos andra vuxna, egenskaper som auktoritet, mjukhet, ledarskap med mera. Att barn har tillgång till ett socialt nätverk av vuxna är social hållbarhet menar Strömer.

Vidare lyfter Strömer problematiken i hur människor med olika bakgrunder ska mötas och beblanda sig med varandra i trädgårdsstaden, en aspekt som är aktuell för hela Varberg menar hon (personlig kommunikation, 2 mars, 2022). Strömer tror inte heller att det i Göinge by kommer vara socioekonomiskt blandat, detta på grund av att det endast kommer vara nyproduktion.

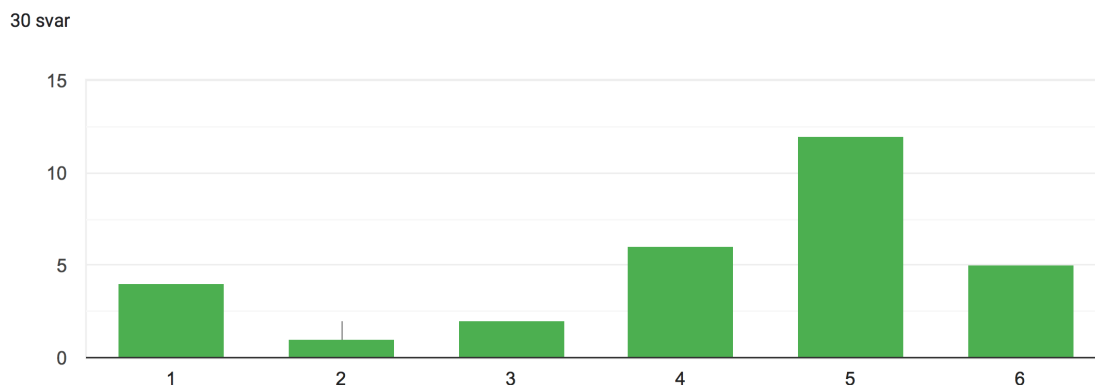
4.2.2 Resultat Enkäter

I enkäten fick respondenterna svara på om de anser att det finns tillräckligt med mötesplatser i Göingegården idag. Svaren visar att 13,3% anser att det finns tillräckligt med mötesplatser i området. En majoritet av de tillfrågade instämmer inte helt och anser att det inte finns tillräckligt med mötesplatser. Se Figur 13.

Figur 13. Anser du att det finns tillräckligt med mötesplatser i ditt bostadsområde?

Vidare fick respondenterna frågan om fler mötesplatser hade påverkat deras välbefinnande, trygghet och hälsa. Svaren var aningen spridda, se Figur 14, men en majoritet anser att det hade påverkat deras välbefinnande, trygghet och hälsa positivt. 13,3% svarade att fler mötesplatser inte hade påverkat dem alls.

Figur 14. Hur hade fler mötesplatser påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och din hälsa?

I enkäten fick boende i Göingegården även svara på hur de ser på social hållbarhet och vad det är för dem i deras vardagsliv. Nedan redovisas några av svaren.

“Mindre ensamhet”.

“Bra gemenskap”.

“Att man känner grannar, hälsar på varandra och löser problem ihop”.

“Liten omsättning av flyttningar, att människor bor kvar”.

4.2.3 Analys

I resultatet har frågor gällande begreppet solidaritet till viss del tolkats på olika sätt av respondenterna i intervjustudien. Martler pratar om mötesplatser vilka invånarna kan engagera sig i för att skapa stolthet och sammanhållning i området (personlig kommunikation, 6 maj, 2022). Ekstrand pratar om kostnadsfria mötesplatser, allas rätt i staden, vikten av små korta möten människor emellan samt att inte enbart se till sig själv (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Även Johansson (personlig kommunikation, 26 april, 2022) och Möller anser att allas möjlighet att ta del av samhället är solidaritet inom samhällsplanering (personlig kommunikation, 29 april, 2022). Tolkningar vilka kan anses stämma överens med Morenos definition av begreppet angående mötesplatser vilka knyter band mellan människor (Moreno, 2020). Det går även att dra kopplingar mellan respondenternas svar och Dempsey et al. (2011) definition av socialt hållbara städer gällande inkludering, gemenskap och deltagande.

Enkätsvaren visar på att en majoritet önskar fler mötesplatser i Göingegården samt att det hade ökat deras välbefinnande. Invånarnas svar gällande social hållbarhet i vardagen visar på att det går att göra kopplingar mellan mötesplatser, gemenskap och social hållbarhet. Som nämnts i tidigare analysen anser majoriteten av invånarna att det finns tillräckligt med grönyta i

Göingegården. Samtidigt anger en majoritet att de önskar fler mötesplatser. Således går det att dra slutsatsen att det finns utrymme för förbättringsåtgärder i Göinge by i form av att skapa utemiljöer vilka också verkar som mötesplatser.

Derome har förhoppningar om att människor i olika åldrar, med olika bakgrund och med olika intressen ska kunna bo i trädgårdsstaden utifrån förhoppningen att skapa socialt hållbara samhällen. Idag arbetar de med olika upplåtelseformer som ett sätt att möjliggöra att fler ska ha möjlighet att bo i området (O. Martler, personlig kommunikation, 26 mars, 2022), något som enligt Strömer kommer bli svårt att uppfylla utifrån att Göinge by endast kommer bestå av nyproduktion (personlig kommunikation, 2 mars, 2022). Intentionen om att skapa socialt hållbara samhällen genom olika upplåtelseformer är god, men det kan diskuteras hur realistisk idén är i vid nyproducerade bostäder.

4.3 Involvera invånare

4.3.1 Resultat Intervjuer

Att låta framtida invånare involveras i stadsdelsutvecklingen har man inte alltid gjort på Derome, men det är något man vill satsa på att göra i utvecklingen i Göinge by (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Enligt Ekstrand har man en ambition att arbeta med dialog för att stimulera invånarnas deltagande i trädgårdsstadens utveckling. Medborgare, närboende och andra intressenter har, till exempel via sociala medier kunnat lämna önskemål vad man vill se vid den gamla bebyggelsen i Göingegården. En dialog kan även vara att ställa frågor genom en enkät till intressentlistan. Det kan också vara att ta fram tre olika förslag på lekplatser som invånare får tycka till om berättar Ekstrand. Det finns även en tanke om att bilda en referensgrupp som har kontakt kontinuerligt med invånare, eller att det ska finnas ett online forum där det går att ställa frågor direkt när de dyker upp (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 8 mars, 2022).

“Jag vill till exempel föra en dialog med entreprenörer om potentiella verksamheter till gamla Göingegården, det kan vara en närboende som vill ha en verksamhet i trädgårdsstaden men det behöver inte vara någon som bor i stadsdelen. [...] Sen hade det varit kul att få ha en dialog med barn och ungdomar på skolan, för att ta reda på vad de vill och att känner sig involverade i utvecklingen.” - *Sabina Ekstrand, Derome Hus.*

Vidare berättar Ekstrand att det är tänkt att anordnas en loppisdag i Göingegården av invånarna (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Under denna dag vill Derome lyfta frågan om att använda cykel, eftersom de vill främja cyklandet i staden. På denna dag är det även tänkt att ha en dialog med människorna som bor där för att höra vad de vill ha och inte berättar Ekstrand (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Enligt Strömer bör medborgardialogen i Göingegården handla om den faktiska vardagen (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

“Jag tror dialogen kan vara till exempel att invånarna ska hjälpa till att hitta på hur vi kan spara energi i området, hur vi kan aktivera våra barn för mer rörelse eller hur vi förbättrar vägen till skolan. En dialog på den skalan, den lilla skalan. [...] Jag tror att man ska vara försiktig mellan, önskan och påverkan. Önskelistor kan alla ha, det är viktigt att skilja på behov och önskan. [...].

Sen är det viktigt att få återkoppling, att det ni har gjort att bidragit till det här. Det tror jag Derome kan hjälpa till med, att ge återkoppling på vad som åstadkommit tack vare invånarnas engagemang.” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

Enligt Strömer finns det ett stort engagemang överlag i Varberg, det är många initiativ som tas och hon poängterar vikten av att människan får känna att man kan vara med och påverka hur samhället ska levas (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Detta engagemang har visat sig vid tidigare tillfällen när Derome byggt områden och pratat med boende i området. Enligt Martler är invånarna väldigt måna om att framföra sina åsikter om vad som är bra och vad som är mindre bra i sin boendemiljö (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). När respondenterna fick frågan huruvida de tror att det finns en vilja att vara med och påverka utvecklingen av Göinge by var respondenterna eniga.

“Ja det tror jag! Att veta att möjligheterna för olika initiativ och påverkan finns är viktigt!” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

“Det tror jag! Människor vill vara med och påverka” - *Sabina Ekstrand, Derome Hus.*

“Förhoppningsvis kommer en dialog leda till att vi får ett antal konkreta tips och idéer vad som är viktigt för de som bor, eller kommer bo, i området. Att bygga det som efterfrågas ökar möjligheten att vi skapar platser och funktioner som ger stor nytta och därmed leder till att det får en funktion i den sociala hållbarheten som tas om hand och nyttjas under en lång tid.” - *Otto Martler, Derome Hus.*

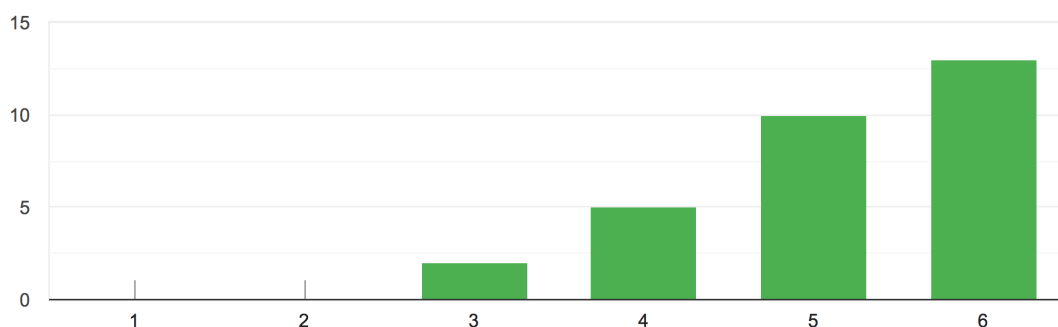
“Jag tror att de flesta vill vara med och påverka hur det kommer att se ut i närområdet. Idag går det ju på många sätt att påverka den egna bostaden genom olika tillval, det tror jag är uppskattat. Problemet är när människorna inte finns på plats och kan tycka till. Jag anser att en lösning kan vara att lämna delar i området oprogrammerade som de människor som sedan kommer att flytta in kan tycka till om. Jag tänker främst på de gemensamma ytorna. [...]. Egentligen finns det ingen begränsning när det gäller att låta människor vara med och påverka, bortsett från de finansiella delarna vilket skapar vissa ramar. Problemet är främst praktiskt hur man får tag i de som vill flytta in” - *Per-Henrik Johansson, Liljewall arkitekter.*

“Det tror jag och tidigare har det fungerat bra. Vi har haft flera projekt där vi ritat ett antal flerfamiljshus, där vi satt med invånare som blev involverade tidigt i processen. En rolig och lärorik process där alla var engagerade och de ville vara med och påverka sin bostad och boendemiljö. Har du kunnat vara med och påverka då vill du ofta stanna länge. Vilket är bra både socialt och ekonomiskt.” - *Pontus Möller, Möller Arkitekter.*

4.3.2 Resultat Enkäter

I enkäten får respondenterna svara på frågan om de anser att det är viktigt att få vara med och påverka sin framtida boendemiljö. Enkätsvaren visar tydligt att invånare tycker att det är viktigt att få vara med att påverka sin framtida boendemiljö. Av de tillfrågade svarade 43,3% att det är viktigt för dem. Det är ingen av respondenterna som anser att det inte är viktigt. Se Figur 15.

30 svar

Figur 15. Anser du att det viktigt att få vara med och påverka din framtida boendemiljö?

4.3.3 Analys

Resultatet visar på att respondenterna är positiva till att låta invånarna vara en del av utvecklingen i Göinge by. Ekstrand presenterar flera förslag på hur en sådan dialog kan ta form men hittills är inget bestämt (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Utöver att involvera invånare i stadsdelen har Ekstrand en förhoppning om att både unga och entreprenörer kan bli en del av utvecklingen i Göinge by. Enligt Strömer borde invånare involveras i frågor gällande vardagen, till exempel energisparande i området och barnens väg till skolan (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Således visar Ekstrand och Strömer att det finns flera olika sätt att föra en dialog med människor, som bidrar till att man får ta del av olika perspektiv i utvecklingen av området. Detta kan anses positivt utifrån att Derome vill skapa en trädgårdsstad för alla. Däremot anser Strömer att det är viktigt att göra det tydligt vilka de faktiska möjligheterna är att få vara med och påverka, om det snarare handlar om en önskan (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). I vilken utsträckning invånarna faktiskt kan påverka beslut berörs inte.

Enligt Johansson är problemet i Göinge by att det är svårt att få tag i framtida invånare (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Detta problem kan enligt Johansson lösas genom att lämna ytor oprogrammerade, som de invånare som flyttar in får vara med och färdigställa senare i projektet. Följaktligen är det inga respondenter som nämnt att detta sätt att arbeta på skulle vara aktuellt i Göinge by, steget till denna lösning känns med andra ord långt. Således finns det anledning att tro att dialogen kring områdets utveckling framför allt kommer ske med boende runt omkring planområdet, bland annat invånare i Göingegården. Enligt Johansson är det den ekonomiska aspekten som slutligen avgör i vilken utsträckning människor kan vara en del av utvecklingen.

Vidare visar enkätundersökningen på att engagemanget eventuellt ej är så högt vilket respondenterna i resultatet antytt då enkäten gav 30 svar av 150 möjliga. Å andra sidan är det ingen av dem som besvarat enkäten som inte vill vara med och påverka sin boendemiljö. Enkätundersökningen undersökte inte kön, ålder, boendeform, med mera. Utifrån målsättningen att skapa inkluderande samhällen för alla kan det finnas skäl att undersöka även detta. Eventuellt behöver man nå ut till invånarna på andra sätt.

4.4 Närhet

4.4.1 Resultat Intervjuer

Strömer är inne på resonemang kring vad som utgör en stadsdel (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). I 15-minutersstaden handlar en stor del om närheten till service, förenheter samt arbetsplatser. I Varbergs kommun är sjukhuset, pappersmassabruket och kärnkraftverket stora arbetsgivare. Sjukhuset går att nå på femton minuters cykeltur från Göinge by, men till de två sistnämnda arbetsplatserna är det betydligt längre. Därav kan det bli svårt att uppnå målet om att alla invånarna ska nå sina arbetsplatser inom femton minuters cykeltur. Denna aspekt kan enligt Strömer diskuteras ifall den bör uteslutas när vi pratar om 15-minutersstad och serviceorter på landsbygden. Samtidigt arbetar allt fler som har möjligheten hemifrån. Detta öppnar upp för aktiviteter och verksamheter i närheten av bostaden och i hemmiljön (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

“Under pandemin när man arbetat hemma så har stadsdelar fått ett uppsving. Att man går ut och äter lunch i sitt område, eller att man går och klipper sig hos sin lokala frisör. Det har skett en beteendeförändring och den vet vi inte riktigt vad som händer med just nu.” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

Enligt Martler liknar 15-minutersstaden och trädgårdsstaden varandra gällande principen om självförsörjande stadsdelar, främst den historiska trädgårdsstaden (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Tanken från Deromes sida är att det ska gå att leva hela livet i trädgårdsstaden. Det innebär däremot inte att Göinge by ska bli självförsörjande i form av livsmedel (O. Martler, personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Enligt Martler innebär det att det i området ska finnas förskola och skola samt fritidsaktiviteter i form av idrott, natur och lekplatser för barn (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Det ska även byggas ett äldreboende i området. Utöver det ska ett visst serviceutbud finnas i form av närproducerad mat samt varor och tjänster som bidrar till att invånare kan leva mer hållbart. Det ska även finnas möjlighet att arbeta i området, till exempel genom att hyra en kontorsplats. Tanken är att invånare ska ha tillgång till dessa funktioner i sitt bostadsområde, samtidigt som de bor i kvalitativa bostäder. Om Derome lyckas att skapa dessa förutsättningar i Göinge by kommer det bidra till ökad social hållbarhet i form av trygghet, gemenskap, trivsel och stolthet (personlig kommunikation, 10 mars, 2022).

Stadsdelsparken är medvetet placerad i mitten av området enligt Martler (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Tanken är att parken ska binda samman Göingegården och Göinge by med hjälp av cykelvägar, gångstråk och joggingspår. Som ett komplement till stadsdelsparken är tanken att ta de gamla byggnaderna och kvarnen i Göingegården i anspråk och skapa en destination och utflyktspunkt med olika verksamheter dit både invånare och besökare tar sig (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Det finns även planer på att utveckla ett torg beläget mitt emot skolan och idrottsplatsen (P-H. Johansson, personlig kommunikation, 26 april). Här är det tänkt att finnas verksamheter som vårdcentral, apotek, pizzeria och frisör där en del kommer vara bostadsnära och ligga i bostadshusens bottenvåningar (S. Ekstrand, personlig kommunikation, 12 maj, 2022). Förutom stadsdelsparken, torget och de gamla byggnaderna i Göingegården är tanken att alla ska ha nära till mötesplatser på kvartersnivå, till exempel genom lekplatser berättar Ekstrand.

Vidare menar Ekstrand att det bör vara en upplevelse att färdas till fots och på cykel, då är det ingen som ser transportsträckan som ett hinder (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Enligt Ekstrand kan detta främjas genom att i större utsträckning efterlikna den historiska trädgårdsstaden med mindre förgårdsmark och mer blandad bebyggelse. Att göra området tryggt för barn att röra sig i är även en betydande aspekt, barns transportsträckor ska vara säkra. Enligt Ekstrand kan bilvägen förslagsvis anläggas runt omkring området (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). I planerna för Göinge by har Derome tillsammans med arkitekter arbetat fram ett förslag där man arbetat utifrån ett gatunät berättar Johansson (personlig kommunikation, 26 april, 2022).

“Vi tänker oss att istället för en stor väg genom området anlägga ett nät av olika vägar som du kan ta. Det kommer delvis försvinna i och med att kommunen nu vill lägga en matargata genom hela området med rondeller, då kommer infarter bara vara från dessa rondeller in till området. Det som känns olyckligt är att denna gata riskerar att bli till en trafikled. Varbergs kommun menar att det har med trafiksäkerhet att göra, vilket det säkert finns goda skäl för.” - *Per-Henrik Johansson, Liljewall arkitekter.*

Genom att skapa ett område som främjar att människor rör sig till fots istället för att ta bilen är inte endast klimatpositivt, det bidrar även till att människor möts i sitt närområde menar Ekstrand (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Genom att människor möts och byter ett par ord med varandra knyts band mellan stadens invånare, vilket enligt Ekstrand främjar den sociala hållbarheten i området.

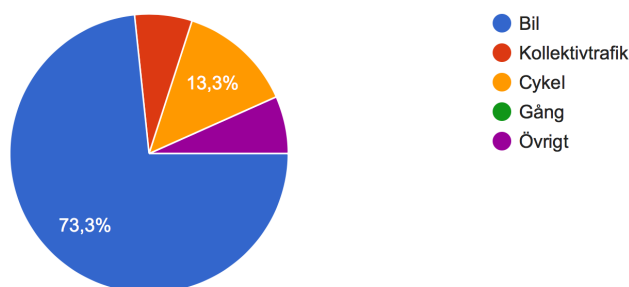
Vidare anser även Strömer att en levande boendemiljö kan bidra till mycket vad gäller social hållbarhet (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Framför allt är det de vardagliga mötena som kan bidra till att folk ser, blir sedda och kan be om hjälp av sin omgivning. I dagsläget talas det mycket om krisberedskap, Strömer menar att de människor som inte har något socialt nätverk är mer utsatta i en kris. Ett ämne som även var aktuellt på 50-talet vilket delvis är en anledning till att det byggdes till exempel gemensamma tvättstugor i flerfamiljshus, något som börjat anammas igen (C. Strömer, personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

Enligt Johansson är problemet i större utsträckning att människor väljer att åka till externa handelsområden för att handla, snarare än att underlaget inte finns i Göinge by vad gäller att få in service i området (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Ekstrand tror att 15-minutersstaden kan vara en förutsättning för mindre butiker och verksamheters överlevnad, huvudsakligen på grund av att människor färdas på cykel och till fots i 15-minutersstaden (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Detta skapar andra möjligheter för lokala butiker jämfört med att köra bil ut till större köpcentrum menar hon. Även Martler anser att det mycket handlar om invånarnas vanor och beteende, då det inte går att skapa självförsörjande stadsdelar om invånarna inte har något intresse i att leva på det sättet (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Derome kan välja att planera för en livsstil utan bil i trädgårdsstaden, men risken finns då att det resulterar i mer svårsålda bostäder eftersom majoriteten vill ha tillgång till parkering vid köp av en bostad i Göinge by menar Martler (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Derome kan även skapa möjligheten att kunna göra kloka val i vardagen genom hållbara investeringar. Det kan till exempel vara genom att anpassa området för att det ska vara enkelt att gå och cykla.

4.4.2 Resultat Enkäter

För att få en inblick i vanorna hos de boende i Göingegårdens fick respondenterna i enkäten svara på hur de brukar ta sig till arbete, skola, aktiviteter, butiker, restauranger med mera. En majoritet på 73,3% svarade att de brukar ta bilen, medans 20% tar cykeln eller åker kollektivt, se Figur 16.

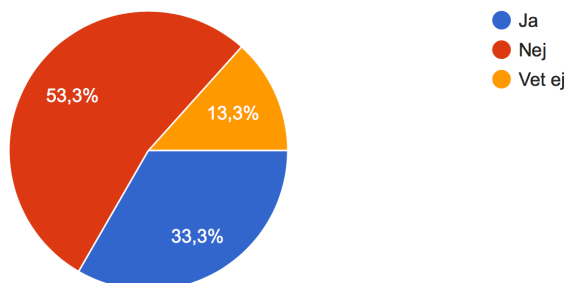
30 svar

Figur 16. Hur brukar du ta dig till arbete, skola, aktiviteter, butiker, restauranger med mera idag?

Som följdfråga fick de även svara på om det är möjligt att gå eller cykla till arbete och skola från sitt hem på femton minuter. Av de tillfrågade svarade 53,3% att det inte är möjligt medan en tredjedel (33,3%) svarade att det är möjligt. Se Figur 17.

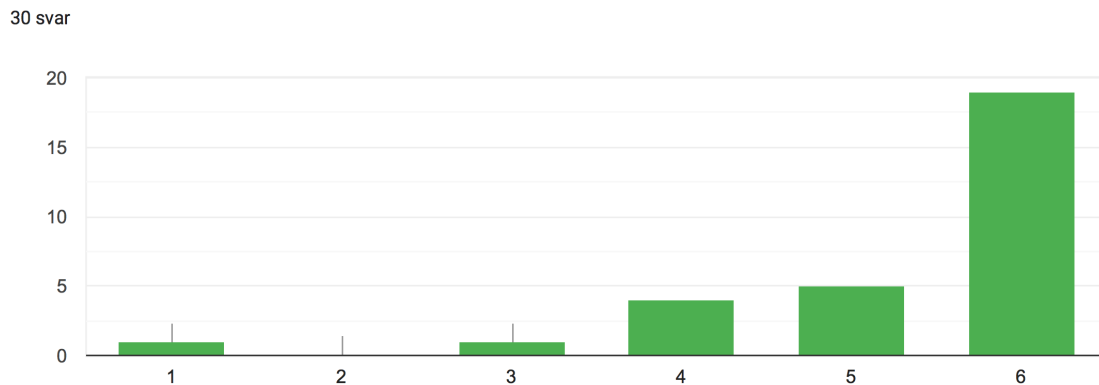
30 svar

Figur 17. Är det möjligt att gå eller cykla till arbete/utbildning från ditt hem på 15 minuter?

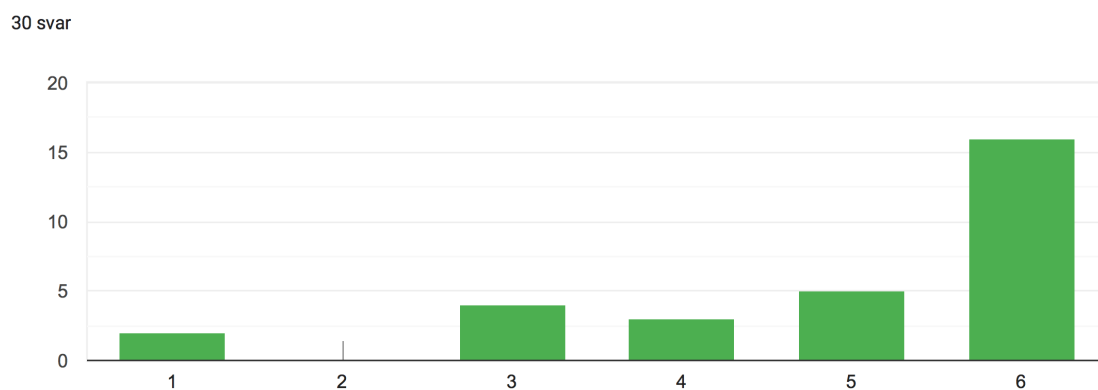
Respondenterna fick svara på om de kan tillfredsställa sina fritids- och shoppingbehov (t.ex. idrottsaktiviteter, klädbutiker, kultur, frisör, gym, restauranger) inom femton minuters promenad eller cykeltur från sitt hem. En majoritet på 53,3% av respondenterna svarade att det är möjligt, medan 46,7% svarade att det inte är det. En annan fråga handlade mer specifikt om det är möjligt att nå förnödenheter som livsmedelsbutik, apotek och vårdcentral inom femton minuters promenad eller cykeltur från hemmet. Här svarade 73,3% ja och 23,3% svarade nej.

De fick även svara på om de anser att det är betydelsefullt med en levande stadsdel som innehåller arbetsplatser, skola, vårdcentral, affärer, restauranger, caféer, kultur med mera. En tydlig majoritet av de svarade anser att det är betydelsefullt, se Figur 18. Endast 3,3% anser att det inte är betydelsefullt.

Figur 18. Anser du att det är betydelsefullt med levande stadsdelar som innehåller arbetsplatser, skola, vårdcentral, affärer, restauranger, caféer, kultur med mera?

Som följdfråga fick respondenterna svara på om de hade varit villiga att gå eller cykla om utbudet av ovan nämnda verksamheter var större i närheten av deras bostadsområde. En majoritet på 53,5% svarade att de hade varit villiga att gå eller cykla om utbudet av verksamheter var större i deras närområde, se Figur 19.

Figur 19. Om utbudet av dessa verksamheter som nämns ovan var större i närheten av ditt bostadsområde, hade du varit villig att gå eller cykla till dessa verksamheter i stället för att ta bilen?

I enkäten fick respondenterna svara på vad de uppskattar mindre i Göingegården. Nedan redovisas några av svaren.

“Trafiken”.

“Långt till centrum”.

“Det känns som “fel” sida av stan eftersom det är industriområde mellan centrum och bostadsområdet”.

“För mycket bilar och trafik i området”.

“Ljud från stora trafikleden och järnvägen”.

“För få parkeringsplatser”.

“Parkering av bilar på gatan som utgör stor fara för barn”.

4.4.3 Analys

Göinge by kommer att ligga i utkanten av det område vilket räknas till Varbergs tätort (Varbergs kommun, 2010a). Området utvecklas intill väg 41 mot Borås, utvecklingen av området sker därmed enligt kommunens översiktsplan. Från Göinge by når man till viss del Varbergs stadskärna men ingen utav kommunens serviceorter på en 15-minuters cykeltur. Utifrån Göinge bys placering i förhållande till sin omgivning, i kombination med den stora befolkningsökningen kan det anses som högst aktuellt att utveckla servicen i området för att minska biltrafiken in till stan. Det är även kommunens ambition att minska bilanvändandet och öka användandet av andra färdmedel (Varbergs kommun, 2010b).

Strömer tror att det kommer bli svårt att uppfylla att samtliga invånare når sin arbetsplats på en 15-minuters cykeltur (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Detta utifrån att några av kommunens största arbetsgivare ligger betydligt längre bort från området. Strömer menar att det eventuellt bör vara en aspekt som inte går att ta hänsyn till när vi pratar om landsbygdsutveckling. Dock finns det en chans enligt Strömer att hemmakontoret kan öka chansen för aktiviteter och service i bostadsområdet. Förhoppningen är enligt Martler att det ska finnas både service och möjligheter att arbeta i området (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Som tidigare nämnts är det även kommunens förhoppning att utveckla service i området (Varbergs kommun, 2017).

Utifrån de stora skillnaderna mellan Paris och Göinge by finns det anledning för att argumentera för att det ej går att ha som mål att invånarna ska nå sin arbetsplats inom 15-minuters promenad eller cykeltur. Enkätundersökningen visar däremot på att en klar majoritet använder bilen när de ska ta sig till servicefunktioner, arbete och skola. För att åstadkomma de positiva konsekvenser som 15-minutersstaden visat på blir alltså frågan om service och arbetsplatser i området viktig. En klar majoritet anser även att det är betydelsefullt med ett levande samhälle innehållande dessa aktiviteter, vilket också talar för vikten av satsningarna på service i området. Som tidigare nämnt efterfrågar Göingegårdens invånare fler mötesplatser i området. Även utifrån det resultatet går det att poängtera vikten av att kommunen och Derome gör en satsning gällande service och arbetsplatser i trädgårdsstaden. Enkätundersökningen visar även på att det är en majoritet som kommer vara villiga att gå och cykla till dessa verksamheter.

Merparten av de svarande använder idag bilen i sin vardag för att nå arbetsplatser, utbildning och service. Samtidigt upplever flera av respondenterna mängden trafik i Göingegården som störande. Vidare svarar flera av respondenterna att det är möjligt att nå dessa funktioner inom en 15-minuters cykeltur i dagsläget. Utifrån detta går det att ifrågasätta om femton minuter är tillräckligt för att bilanvändandet ska minska. Eventuellt skiljer sig invånarnas levnadsmönster i Varberg så pass mycket från invånare i storstäder att 15-minutersstadens intentioner inte går att eftersträva i samma utsträckning som i Paris.

Vidare menar Ekstrand att det bör vara en upplevelse att använda gång- och cykelbanor i området, snarare än att det enbart ska ses som en transportsträcka (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). Ekstrand berör även aspekten gällande att barn ska kunna röra sig säkert i området. En lösning är enligt Ekstrand att anlägga bilvägen runt omkring området. Detta förslag stämmer dock inte överens med kommunens programblad, där Östergatan leder genom området

(Varbergs kommun, 2017). Enligt Johansson finns det risk för att denna gata blir en trafikled, vilket enligt honom anses som olyckligt. Johansson hade föredragit ett gatunät men förstår kommunens resonemang gällande trafiksäkerhet (personlig kommunikation, 26 april, 2022.)

Vidare ser Ekstrand inte bara det klimatpositiva med att fler går och cyklar, det främjar även den lokala handeln vilket är en förutsättning för att lyckas skapa en 15-minutersstad där alla har nära till service och offentliga verksamheter (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Närhet är i sin tur en förutsättning enligt Dempsey et al. (2011) för att skapa socialt hållbara städer. Enligt Ekstrand främjas den sociala hållbarheten utifrån att människor i högre utsträckning kommer att mötas (personlig kommunikation, 31 mars, 2022). Även Strömer gör kopplingar mellan det vardagliga mötet, invånarnas sociala nätverk och social hållbarhet (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). De som lever utan ett socialt nätverk är mer utsatta enligt Strömer. Strömers och Ekstrands resonemang stämmer väl med enkätundersökningen och invånarnas önskan om fler mötesplatser. Det stämmer även överens med invånarnas tankar kring social hållbarhet och att det är kopplat till gemenskap och att känna sina grannar. Sammanfattningsvis främjar alltså 15-minutersstaden likväl den ekologiska hållbarheten som den sociala.

4.5 Flerfunktionstjänster

4.5.1 Resultat Intervjuer

Enligt Strömer går det alltid att implementera flerkfunktionstjänster, däremot kan det tillämpas på lite olika sätt beroende på plats (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). I Göinge by är Trönninge skola på många sätt redan anpassad för att kunna nyttjas under kvällstid av olika föreningar. Detta är ett sätt att använda sig av flerkfunktionsanpassning menar Strömer. Ett annat sätt är att tänka i olika tidsperioder, ett exempel på detta är sommargator som bland annat finns i Stockholm. Detta innebär att biltrafiken stängs av på gatan och i stället görs det plats för solstolar, caféer och restauranger. Gatan blir helt enkelt en plats att umgås på. Konceptet går däremot inte att direkt använda sig av i Göinge by, där varken det utbudet av verksamheter kommer finnas eller den mängden biltrafik. Att inse att flerkfunktionstjänster kan vara flera olika saker är av stor vikt att ta med sig poängterar Strömer (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

“Man kan tänka flexibel användning över dygnet, men också över året. Det finns olika cykler att använda flexibel användning för. Sommargatorna används bara en del av året, medan en skola som också används för föreningsverksamhet kan nyttjas varje dygn. Jag tror att man behöver tänka i olika tidsformer.” - Cecilia Strömer, *Varbergs kommun*.

Enligt Strömer är det ibland den obebyggda marken som är den flexibla marken, det kan till exempel vara torg och parker (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Dessa platser öppnar upp för en rad olika aktiviteter i form av till exempel kultur, idrott och kommersiella aktiviteter. Strömer hänvisar till Slottsskogen i Göteborg som står värd för runt hundra olika evenemang under ett år. Vidare menar Strömer att det behövs en kombination av öppna flexibla platser men även platser vilka är fasta installationer och som används även en vardag i november (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Utegymp är en sådan plats som används året runt under såväl

vardagar som helger. Samtidigt behövs det en mer öppen yta bredvid utegymmet där allt från julgransförsäljning, valborgsfirande och mindre evenemang kan få ta plats under året anser hon. Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till gällande flerfunktionstjänster är vem som äger marken och vem som förvaltar området och fastigheten. Huruvida det är på kvartersmark eller allmän plats styr på vilka olika sätt det går att samutnyttja en plats berättar Strömer (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

“Flerfunktionstjänster för mig är i flera olika skalor. I stadsbyggnad och arkitektur säger man att det fysiska är permanent men innehållet är flexibelt. Om du tittar på i en stad så kan en butikslokal vara frisörsalong, restaurang, bibliotek eller servicecenter över tid. Men gatan och huset ser likadant ut hela tiden, att bygga in det från början och att det går att omvandla efter behov är en nyckel gällande flerfunktionstjänster.” - *Cecilia Strömer, Varbergs kommun.*

Strömer anser att en stor del av social hållbarhet är att veta att alternativet finns (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Att den som har önskan att starta upp en bokklubb vet vart det går att vända sig samt att det finns lokaler att hyra. Ur det perspektivet är flerfunktionstjänster social hållbarhet anser hon. Strömer pekar även på problematiken gällande att det finns begränsat med forskning på social hållbarhet, samt att det finns få indikationer på uppnådd social hållbarhet jämfört med den ekonomiska och ekologiska aspekten.

Även Ekstrand är inne på att byggnader måste nyttjas under fler av dygnets timmar (personlig kommunikation, 8 mars, 2022). En möjlighet är att Göingegårdens äldre byggnader kan nyttjas som konferenslokaler, men också bröllopslokaler. Även skolan är en lokal med många olika möjligheter. Ekstrand menar även att genom att bygga in fler flexibla lösningar redan från start, till exempel skjutväggar, möjliggörs flera användningsområden i bostadshusen. Miljörum är även ett bra sätt att använda ytor effektivt, då behövs det ej utrymme för soptunnor på varje tomt. Det hade även varit positivt med demonterbara hus, något som dock ännu inte har skissats på för Göinge by. Enligt Ekstrand finns det en målsättning att arbeta med delningsekonomi i området, bland annat vad gäller trädgårdsredskap. Nyttjandet av flerfunktionstjänster kan enligt Ekstrand bidra till att det skapas mötesplatser i närheten av bostaden, att känna grannar och människor i närområdet främjar flera sociala hållbarhetsfaktorer menar hon (personlig kommunikation, 31 mars, 2022).

Vidare lyfter Martler den ökande efterfrågan på ett extra rum i bostaden som kan användas som kontor (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Till följd av pandemin har våra levnadsmönster förändrats, vilket har bidragit till att de som har möjligheten att arbeta hemma gör det i större utsträckning. Genom att bygga kontorsplatser i flervåningshusens bottenvåningar kan invånarna hyra sig en plats istället för att köpa ett extra rum i sin bostad. Det finns även möjlighet att bygga kontorsplatser i någon av Göingegårdens äldre byggnader som kan fungera som ett företagshotell. Däremot är det svårt att styra hur till exempel skolan används under kvällstid berättar Martler, eftersom det är kommunens lokaler. Detta till skillnad från till exempel Deromes egen förskola, denna går att anpassa på ett helt annat sätt menar Martler (personlig kommunikation, 10 mars, 2022).

Även Johansson tror att våra förändrade levnadsmönster efter pandemin kan främja användandet av flerfunktionstjänster i trädgårdsstaden (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Många arbetar fortfarande hemifrån några dagar i veckan, vilket öppnar upp för att skapa olika servicefunktioner som till exempel co-working hubbar i Göinge by. Det kan även handla om gemensamma funktioner som cykelverkstäder, tvättstugor och odlingsområden. Dessa gemensamma servicefunktioner kan i sin tur leda till nya sociala sammanhang och att identiteten stärks i trädgårdsstaden menar Johansson. Däremot krävs det ett engagemang från flera parter för att det ska kunna bli verklighet i Göinge by menar han (personlig kommunikation, 26 april, 2022).

“Jag tror att det måste finnas en ambition från exploatören, i detta fall Derome, att våga ta risker och satsa lite. [...]. Det som oroar exploatören är att lokaler ska stå tomma. [...]. Sedan är det även upp till kommunen att få ut social service i området. Detta kan vara allt från mindre vårdcentraler till annan service.” - *Per-Henrik Johansson, Liljewall arkitekter.*

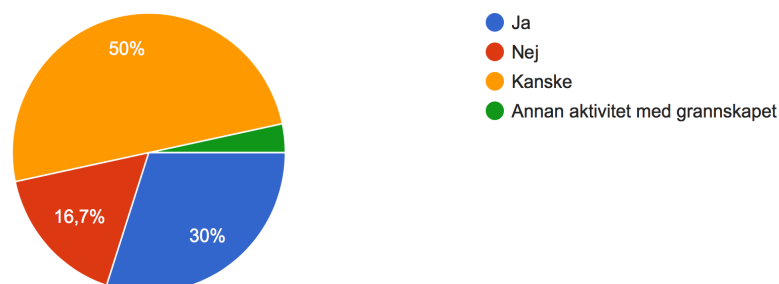
Även Martler ser fördelarna ur ett socialt perspektiv i att skapa co-working spaces och flexibla kontorshotell i området, detta i stället för att varje hem har ett extra kontorsrum som binder oss till vårt hem (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Mötesplatserna som skapas genom att använda flerfunktionstjänster bidrar inte endast till ett sammanhang, utan påverkar även tryggheten i området positivt.

“Tomma lokaler, framför allt under kvällstid när mörkret infaller, har en väldigt dålig effekt ur ett trygghetssperspektiv. [...]. Kan lokalerna nyttjas större delen av dygnet vore det även positivt ur ett ekonomiskt perspektiv. [...]. Flerfunktionstjänster är verkligen något vi har tänkt att vi vill använda oss av i Göinge by. Det är en viktig del i att kunna leva hela livet i trädgårdsstaden, som är en vision vi har för området.” - *Otto Martler, Derome Hus.*

4.5.2 Resultat Enkäter

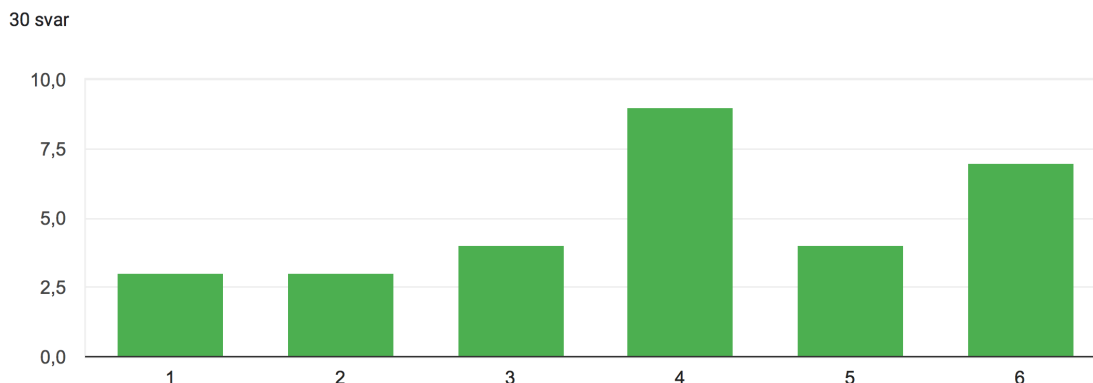
I enkäten fick respondenterna svara på frågan om de hade varit intresserade av co-working och att delta i kvällskurser som till exempel drejning, bokklubb eller träningsaktiviteter om det hade funnits i trädgårdsstaden. 30% av respondenterna svarade ja, 50% svarade kanske och 17% svarade nej, se Figur 20. En person svarade “Annan aktivitet med grannskapet”, och gav förslag på grillkväll.

30 svar

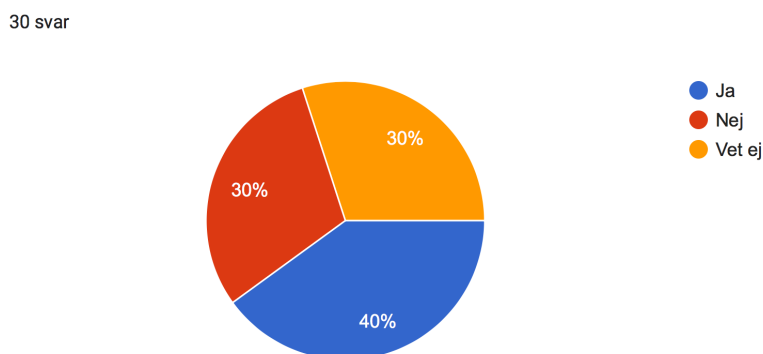
Figur 20. Hade du varit intresserad av co-working, att delta i kvällskurser (t.ex. konst, drejning, bokklubb, träningsaktiviteter) om det hade funnits i ditt bostadsområde?

De tillfrågade fick även svara på huruvida kvällskurser och gemensamma aktiviteter i bostadsområdet hade påverkat deras välbefinnande, trygghet och hälsa. Spridningen på denna fråga var stor, se Figur 21. Av de tillfrågade anser 23,3% att det hade påverkat dem positivt, medan 10% tror att det inte hade påverkat dem alls.

Figur 21. Hur hade kvällskurser och gemensamma funktioner aktiviteter påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och hälsa?

En fråga handlade även om invånaren har ett intresse att engagera sig i utvecklingen av gemensamma funktioner och aktiviteter i trädgårdsstaden, som till exempel odlingar, bikupor, föreningar, event med mera. Figur 22 visar att 40% av respondenterna har ett intresse att engagera sig i utvecklingen av dessa funktioner. Av de tillfrågade svarade 30% nej och 30% vet ej.

Figur 22. Har du ett intresse av att engagera dig mer i utvecklingen av gemensamma funktioner och aktiviteter i trädgårdsstaden, till exempel odlingar, föreningar, bikupor, event?

4.5.3 Analys

Enligt Strömer kan flerfunktionstjänster vara flera olika saker (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Strömer menar att det främst är den obebyggda marken som kan användas flexibelt. Återigen handlar kompromissen om obebyggd eller bebyggd mark, precis som i analysen angående grönområden. Morenos idéer gällande nyttjandet av flerfunktionstjänster bygger på att skapa grönområden och parker genom att nyttja byggnaders tak eller gamla parkeringshus (Moreno, 2020). Skillnaderna mellan att förändra redan befintliga områden jämfört med möjligheten att bygga nya områden görs sig påmind.

En nyckel till nyttjandet av flerfunktionstjänster är enligt Strömer möjligheten att använda områdets innehåll flexibelt över tid (personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Det kan dels handla om att platser kan nyttjas för olika funktioner över dygn, månader eller år. Det handlar även om vilket behov och vilken efterfrågan som finns, vilket förändras över tid, något som kan anses extra aktuellt utifrån att coronapandemin har inneburit ett förändrat livsmönster för många på kort tid. Hur vi vill bo och hur vår vardag ser ut kan alltså förändras snabbt. Johansson anser att det förändrade levnadsmönster till följd av pandemin kan gynna möjligheten att bygga co-working platser i Göinge by, eftersom allt fler arbetar hemifrån (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Enligt Martler kan möjligheten till co-working i Göinge by även bidra till att det skapas ett socialt sammanhang inom bostadsområdet för invånarna (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

Vidare anser Strömer att möjligheten att använda sig av samnyttjande även beror på om platsen är allmän eller avser kvartersmark (personlig kommunikation, 30 mars, 2022), en aspekt även Martler berör gällande nyttjandet av lokaler under kvällstid i området (personlig kommunikation, 10 mars, 2022). Enligt Martler är Deromes egna lokaler såsom förskolan betydligt lättare för dem att styra användningen över. För att lyckas med flerfunktionstjänster poängterar Johansson att det kräver satsningar från både kommunen och Deromes sida (personlig kommunikation, 26 april, 2022), satsningar som även behövs enligt planprogrammet (Varbergs kommun, 2017).

5 Diskussion

Under arbetets gång har en del begrepp visat sig vara svåra att förstå den egentliga innebörden av. Social hållbarhet, solidaritet och trädgårdsstaden är exempel på sådana begrepp. Teorin visar att social hållbarhet går att definiera, även om det finns en variation bland definitionerna.

Problematiken uppstår gällande innebörden av de ord som definierar social hållbarhet. Detta kan tänkas bero på att ord som stolthet, gemenskap och trygghet är så olika saker beroende på vem som tillfrågas. Detta kan i sin tur vara en bidragande orsak till att det är svårt att överföra social hållbarhet till mätbara siffror.

Vidare är solidaritet ett sådant begrepp vars definition ej är otydlig i sig, utan det är snarare förståelsen av definitionen som öppnar upp för tolkning, särskilt gällande hur begreppet ska prägla utvecklingen av nya bostadsområden. Detta utifrån att intervjupersonernas tolkning av begreppet varit skiftande, vilket kan tänkas bero på intervjupersonens yrkesroll. Personer som arbetat med områdets utformning kan i högre utsträckning ha arbetat med begreppet solidaritet i jämförelse med personer som ansvarar för andra delar av projektet.

En tolkning av begreppet solidaritet inom stadsplanering som presenterats i resultatet är allas rätt till staden (P-H. Johansson, personlig kommunikation, 26 april, 2022). Deromes idé om att använda olika upplåtelseformer för att skapa en mer inkluderande trädgårdsstad för människor med olika bakgrund och i olika åldrar är god. Däremot anser Strömer att det kommer krävas en god ekonomi för att ha råd att bo i trädgårdsstaden, även i områdets hyresrätter (personlig kommunikation, 2 mars, 2022). Baserat på det går det att argumentera för att Göinge by inte kommer att bli så inkluderande eller socioekonomiskt blandad. Förutom att bygga bostäder med olika upplåtelseformer saknar Derome svar på hur de som inte besitter de rätta förutsättningarna ska kunna ta sig ut på bostadsmarknaden och bo i trädgårdsstaden. Detta i jämförelse med de socialistiska reformer vilka präglade dels trädgårdsstaden (Caldenby, 2019), men även egnahemsrörelsen i form av statliga bidrag och möjligheten att själv bygga sin bostad (Brink & Mayer, 2022). Däremot kan det diskuteras huruvida det är Deromes ansvar som bostadsutvecklare att bygga bostadsområden för alla. Det ansvaret kanske snarare ligger på kommunen.

Ytterligare ett begrepp som visat sig vara öppet för tolkning är begreppet trädgårdsstad. Forskarna Lind (2000) och Rådberg (1994) anser att begreppet redan från start beskriver ett ouppnåeligt ideal snarare än en viss typ av miljö. Att användandet av begreppet resulterat i olika utfall kan alltså bero på att det aldrig riktigt var tydligt vad Howard eftersträvade i form av att skapa en fysisk plats. Å andra sidan skiljer sig inte de definitioner som presenterats i arbetet särskilt mycket åt, vilket visar på att det trots allt finns en samsyn gällande trädgårdsstadens betydande egenskaper. En problematik som uppmärksammas är snarare frågan kring i vilken utsträckning dessa aspekter bör finnas i för att begreppet trädgårdsstad ska anses användas korrekt. Ytterligare en notering som gjorts är komplexiteten i att jämföra Howards idé med den utformning vilken kommit att definiera trädgårdsstaden. Vår uppfattning är att det kanske behövs ett nytt modernt begrepp som snarare anspelar på gestaltningen och utformningen av trädgårdsstaden än på Howards idé. Ett förslag på namn kan vara småfristaden, vilket syftar på en småstad och en fristad.

Enligt Lind (2000) är grönområden en högst väsentlig del av trädgårdsstaden. En aspekt som i hög grad är av intresse med utgångspunkt i diskussionen gällande i vilken utsträckning vissa av funktionerna bör finnas för att begreppet trädgårdsstad ska användas på ett korrekt sätt. En annan aspekt vilken lyfts fram under arbetets gång är den historiska trädgårdsstadens exploateringsgrad kopplat till områdets grönska. Man kan ställa sig frågan huruvida det i början av 1900-talet gjordes kopplingar mellan områdets exploateringsgrad och nyttjandet av värdefull åkermark. En aspekt och diskussion vilken är högst aktuell idag. Detta perspektiv kan ses som en förklaring till att Göinge by byggs tätare i jämförelse med den historiska trädgårdsstaden. Det kan även ses som en anledning till att höghus i större utsträckning byggs i dagens trädgårdsstäder. Gällande projektet i Göinge by verkar behovet av bostäder ha ökat i jämförelse med när projektet först initierades, vilket även det följaktligen kan ha kommit att påverka antalet bostäder i området.

Vidare är det svårt att i mindre orter planera för ett avsevärt minskat bilanvändande, eftersom bilen är högst väsentlig i invånarnas vardag idag. Det blir således svårt att låta bilvägar få ta mindre plats i området, vilket var Howards lösning för att lyckas skapa mer grönyta. Utöver dessa aspekter ligger det givetvis i Deromes intresse att göra en lönsam investering. Således går det att argumentera för att ovan nämnda aspekter är svåra eller omöjliga att göra avkall på i jämförelse med grönska och grönområde. Samma konflikt gör sig även påmind gällande flerfunktionstjänster. Detta utifrån att Strömer menar att det är den obebyggda marken som i hög utsträckning utgör den flexibla marken (personlig kommunikation, 30 mars, 2022).

Utfallet av diskussionen blir följaktligen att trädgårdsstadens väsentliga element måste åsidosättas. Diskussionen utmynnar då slutligen i när dessa aspekter anses som uppfyllda. I vilken utsträckning krävs det att fågelholkar, odlingslotter och grönområden integreras i området för att det ska anses som karaktäristiska för området? Utifrån denna studies perspektiv, när finns dessa funktioner i en tillräckligt hög utsträckning för att påverka den sociala hållbarheten positivt? Med utgångspunkt i Göingegården kan det finnas anledning att argumentera för att funktioner såsom odlingslotter, parker och grönområden ej finns i den utsträckning att de är utmärkande för området. Detta kan bero på att när faktorer såsom åkermark, bostäder och vinst ställs mot kvaliteter som kan främja social hållbarhet är det svårt att inte välja de förstnämnda alternativen. Detta kan anses rimligt, men det resulterar i att det kanske inte blir en trädgårdsstad utifrån definitionen.

Vidare visar resultatet att både sakkunniga och invånare i Göingegården anser att grönområden och ekologiska funktioner är förenat med social hållbarhet. Därav bör det anses som viktigt att dessa platser inte bara förekommer eller utgör ämnesord för området i marknadsföringssyfte, utan även tillför kvaliteter. Skillnaden mellan utfallet som blir och ambitionsnivån kan anses bero på flera saker. Det kan bero på att det är långt mellan de personer som initierar och står för utvecklingen av projektet och de personer som slutligen sitter med utformandet och planeringen. Det kan även vara så att när projektet visat sig lönsamt faller aspekter gällande social hållbarhet i glömska. Vidare kan det även vara så att det inte görs några utvärderingar av invånarnas åsikter gällande boendemiljön, företaget vet således inte om invånarna önskar fler grönytor eller inte.

Att involvera invånare i utvecklingen av Göinge by är något som alla intervjupersoner ser positivt på och som främjar den sociala hållbarheten på flera sätt. Däremot kan det diskuteras vilket inflytande invånare borde få ha i utvecklingen av en ny stadsdel. Förstår människor vad det är som skapar en trivsamt boendemiljö? Och i vilken utsträckning ser man till andra i sitt bostadsområde och vad de kan tänkas må bra av? Frågor som har betydelse i de fall där det råder meningsskiljaktigheter mellan Derome och invånare, vems intresse borde då få ta störst plats och vem borde få det sista ordet?

Eftersom Göinge by inte finns ännu är det svårt att involvera de som faktiskt kommer att bo i området (P-H. Johansson, personlig kommunikation, 26 april, 2022). Om målet är att skapa en trädgårdsstad som liknar den i Göingegården kan det tänkas vara fördelaktigt att föra en dialog med boende i Göingegården. Det kan däremot bidra till att det skapas ett område som i slutändan inte passar de som faktiskt flyttar in. En lösning på det kan enligt Johansson vara att spara ytor som de människor som faktiskt flyttar in kan få vara med och utveckla (personlig kommunikation, 26 april, 2022). Detta anses positivt utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv, men som kan ifrågasättas utifrån om det faktiskt finns ett intresse bland invånare att vara med och påverka sin boendemiljö. Baserat på enkätstudien och dess relativt låga svarsrespons finns kanske inte det intresset i trädgårdsstaden. I detta fall kan det tänkas bero på ett begränsat intresse i att delta i en studentundersökning.

Enkätundersökningen visar att de invånare som deltog i studien önskar fler mötesplatser. Samtidigt är spridningen stor gällande intresset att använda flerfunktionstjänster och gemensamma funktioner. Det är svårt att säga vad det beror på. Det kan tänkas bero på att människor inte känner att de har tid för det. En stor del av de boende i Göingegården är barnfamiljer som kanske prioriterar andra saker, eller så kan det bero på att invånarna inte förstår vad det faktiskt innebär och vad de kan tjäna på det, främst i form av ett socialt sammanhang. Vidare går det att diskutera vilket ansvar Derome har i detta, huruvida det är deras roll att driva och arbeta med frågan kring flerfunktionstjänster och gemensamma funktioner i trädgårdsstaden eller inte.

Enkätsvaren pekar på att det finns en avsaknad av mötesplatser i området. Baserat på det kan man fråga sig om det faktiska mötet sker i trädgårdsstaden eller inte. Om det faktiska mötet inte sker kan man i sin tur fråga sig vad det beror på. Beror det på bristen av mötesplatser, mötesplatsernas kvalitet eller handlar det snarare om invånarnas vilja och strävan efter att möta andra människor. Emellertid anser en majoritet av enkätens respondenter att fler mötesplatser hade påverkat deras välbefinnande positivt, vilket tyder på att det ändå finns en vilja bland Göingegårdens invånare att träffa och knyta band med andra människor i området.

Derome och kommunen kan välja att tillsammans göra satsningar då det ligger i bådass intresse att det finns service och verksamheter i området. Kommunen kan förslagsvis ta större ansvar gällande kommunala verksamheter medan Derome bygger lokaler för kommersiellt bruk. Skulle kommunen satsa på kommunal service kommer människor att behöva söka sig till området, vilket är positivt även för de kommersiella verksamheterna. Fler och olika typer av verksamheter i området ökar även möjligheten för människor att arbeta i Göinge by, vilket är en viktig aspekt i 15-minutersstaden. Då kommunens stora arbetsgivare ej nås inom en femton minuters cykeltur från Göinge by kommer 15-minutersstadens princip gällande arbetsplatser

inte uppfyllas (C. Strömer, personlig kommunikation, 30 mars, 2022). Detta kan ses som rimligt utifrån Varbergs förutsättningar samt vilka de stora arbetsplatserna är. Dessutom kan man tänka sig att dessa typer av arbetsplatser inte önskas i närheten av ett bostadsområde. Däremot är det av stor vikt att fortsatt sträva efter att utveckla området så att fler kan arbeta i trädgårdsstaden och nå sina arbetsplatser inom femton minuter för att lyckas uppnå en 15-minutersstad.

Det kan även anses vara av vikt att servicen tänkt för området håller samma kvalitet som den invånarna upplever när de söker sig till externa handelscentra, något som kan vara svårt då mindre butiker oftast inte kan erbjuda samma öppettider, priser eller utbud som externa handelscentra. Enkätundersökningen visar dock på att en majoritet av de boende i området anser att ett levande samhälle med verksamheter och service är betydelsefullt. Det går att göra tolkningen att trots att det känns viktigt för invånarna med lokal service, finns det en risk att denna ej nyttjas i tillräcklig hög utsträckning om människor inte gör vardagliga förändringar. Detta utifrån att 70% använder bilen för att nå service och faciliteter, trots att 50% av respondenterna kan nå dessa funktioner inom en femton minuters cykeltur.

Skulle det bli så att service och verksamheter ej överlever går många av både trädgårdsstadens och 15-minutersstadens kvaliteter gällande närhet kopplat till social hållbarhet förlorade. Att funktioner finns så pass nära att de anses vara en del av bostadsområdet, kan enligt enkätundersökning vara en lösning gällande att få människor att handla bostadsnära. Däremot pratar vi då om ett betydligt kortare avstånd till denna service än en cykeltur på femton minuter, vilket kan bli svårt att i sin helhet uppfylla i ett mindre samhälle. Invånarnas inställning och bekvämlighet kan därför anses avgörande för lyckas skapa ett levande samhälle.

6 Slutsats

Denna studie har genomförts i syfte att undersöka hur den sociala hållbarheten kan utvecklas i den moderna trädgårdsstaden. Ämnet för examensarbetet är framtaget tillsammans med Derome med bakgrund i att de vill bygga levande trädgårdsstäder som bidrar till en positiv samhällsutveckling. Mer specifikt har studien undersökt de två fallen och trädgårdsstäderna; Göingegården och Göinge by i Varbergs kommun. Studien har utgått från frågeställningarna: *Hur förhåller sig den moderna trädgårdsstaden till social hållbarhet idag? Hur kan en bostadsutvecklare driva frågor om social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden? Vilka sociala aspekter kan främjas i ett modernt bostadsområde?*

Den första frågan handlar om att skapa en förståelse för vilka förutsättningarna är i den befintliga trädgårdsstaden Göingegården idag, kopplat till social hållbarhet och 15-minutersstaden. Studien har syftat till att undersöka huruvida idéer från stadsutvecklingskonceptet 15-minutersstaden kan implementeras i trädgårdsstaden och på vilka sätt det kan främja social hållbarhet. Undersökningen har haft utgångspunkt i 15-minutersstadens nyckelfaktorer och mest framträdande idéer vilka har samlats i fem teman: *Ekologi, Solidaritet, Involvera invånare, Närhet och Flerfunktionstjänster*. I undersökningen har både kvalitativa och kvantitativa strategier används i form av en platsanalys, semistrukturerad kvalitativ intervjustudie och en enkätstudie baserad på såväl kvalitativa frågor som kvantitativa.

I den kvalitativa intervjustudien med sakkunniga skapades hypoteser och teorier kring att implementera idéer från 15-minutersstaden i Göinge by. Dessa hypoteser och teorier prövades sedan genom en enkätstudie med boende i Göingegården. Resultatet av intervju- och enkätstudien visar att det på flera sätt går att tillämpa idéer från 15-minutersstaden genom ekologiska funktioner, mötesplatser, flerkfunktionstjänster, utveckla service och att låta invånare involveras i utvecklingen av området. Resultatet visar att dessa faktorer på flera sätt även bidrar till den sociala hållbarheten genom att det bland annat skapar gemenskap, trivsel, stolthet och minskar ensamheten i området.

En fråga som gjort sig påmind flera gånger under studiens gång handlar om vem som har ansvar för vad, vilket vi kommit fram till är en av utmaningarna i att lyckas skapa en 15-minutersstad i Göinge by. Resultatet pekar på att det kommer krävas ett samspel mellan de som bor och verkar i området, Derome och kommunen för att lyckas skapa en 15-minutersstad. Samtidigt som det kommer krävas att Derome och kommunen vågar ta risker och göra satsningar i området, kommer det krävas en förändring vad gäller invånarnas livsmönster. Invånarnas inställning och möjligheter till att leva utifrån 15-minutersstadens grundprinciper är en nyckelfaktor om det ska lyckas eller inte.

Under arbetets gång har vi uppmärksammat att begrepp som inte har någon allmän vedertagen definition öppnar upp för olika tolkningar. Detta behöver nödvändigtvis inte vara något negativt, men det kan bidra till att betydande värden går förlorade och det uppstår målkonflikter mellan olika tolkningar.

Vidare har en av utmaningarna med examensarbetet varit att arbeta med ett bostadsområde som Göingegården där människor redan trivs väldigt bra. Emellertid visar studien att det går att utveckla den sociala hållbarheten i trädgårdsstaden för att skapa än mer levande bostadsområden som även bidrar till en hållbar samhällsutveckling. En annan utmaning med examensarbetet, och för alla typer av stadsomvandlingsprojekt, har varit att undersöka ett område som inte finns ännu. Det har bidragit till att delar av studien upplevts som hypotetiska och svåra för oss att ta ställning till. Däremot har sakkunniga som innehar centrala roller i projektet hjälpt oss att konkretisera det så gott det går, vilket stärkt studiens resultat.

Sammanfattningsvis är det alltså möjligt att skapa en 15-minutersstad i Göinge by och studien visar att det kan främja den sociala hållbarheten på flera sätt. 15-minutersstaden kan alltså fungera i såväl en storstad som Paris, som i en mindre tätort lik Göinge by. Baserat på det kan 15-minutersstaden anses som ett verktyg för Derome att ta nästa steg mot att utveckla mer socialt hållbara trädgårdsstäder.

7 Framtida studier

Vi hoppas att vårt arbete kan väcka vidare funderingar gällande social hållbarhet och på vilka sätt vi kan utforma socialt hållbara samhällen. Under studiens gång har vi funnit följande ämnen intressanta vilka möjligen kan utgöra vidare studier:

- Undersöka vilka möjligheter det finns för en kommun och privata aktörer inom samhällsutveckling att samarbeta i en större utsträckning för att minska missförstånden kring vem som är ansvarig för vad.
- Undersöka om det finns ytterligare effekter kopplat till välmående som kan uppstå till följd av 15-minutersstaden ur ett invånarperspektiv.
- Avslutningsvis anser vi att det hade varit intressant att titta vidare på mer konkreta förslag gällande utformningen av 15-minutersstaden i mindre orter.

Referenser

Appleton, J. (Juli 2020). The 15-minute city: Nurturing communities for smarter cities. *Bee Smart City*. <https://hub.beesmart.city/en/strategy/the-15-minute-city-nurturing-communities-for-smarter-cities>

Bliss, L., & O'Sullivan, F. (12 november 2020). *The 15-Minute City - No Cars Required - Is Urban Planning's New Utopia*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/features/2020-11-12/paris-s-15-minute-city-could-be-coming-to-an-urban-area-near-you>

BNP Paribas Real Estate. (16 februari 2021). *The 15-minute city: how best to organise a city at a local level*. <https://www.realestate.bnpparibas.com/15-minute-city-how-best-organise-city-local-level>

Brink, M. & Mayer, A. (Alexén, M). (2022). *10 000 Egna hem – Berättelsen om egnahemsbolaget 1933 – 2022*. Stevali.

Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder (Vol.3)*. Stockholm: Liber AB.

C40 Knowledge. (Maj 2021a). *15-minute cities: How to create 'complete' neighbourhoods*. https://www.c40knowledgehub.org/s/article/15-minute-cities-How-to-create-complete-neighbourhoods?language=en_US

C40 Knowledge. (Maj 2021b). *Why every city can benefit from a '15-minute city' version*. https://www.c40knowledgehub.org/s/article/Why-every-city-can-benefit-from-a-15-minute-city-vision?language=en_US

Caldenby, C. (2019). En dag skall jorden bliva vår. *Dagensarena*. <https://www.dagensarena.se/essa/en-dag-skall-jorden-bliva-var>

Caldenby, C. R. (1991). *Trädgårdsstäder i praktiken*. White Coordinator.

Crook, L. (Oktober 2021). 15-Minute City concept by Carlos Moreno wins Obel Award 2021. *Dezeen*. <https://www.dezeen.com/2021/10/26/15-minute-city-carlos-moreno-obel-award/>

Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). *The social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability*. <https://doi.org/10.1002/sd.417>

Derome. (u.å.a) *Om Derome*. <https://www.derome.se/om-derome>

Derome. (u.å.b) *Finansiell information*. <https://www.derome.se/om-derome/derome-verksamheten/finansiell-information>

Derome. (u.å.c) *Våra Affärsområden*. <https://www.derome.se/om-derome/derome-verksamheten/affarsomraden>

Derome. (u.å.d) *Göingegården*. <https://www.deromebostad.se/bostadsutveckling/omraden-vi-byggt/goingegarden>

Derome. (u.å.e) *Göinge By*. <https://www.deromebostad.se/lan-kommuner/halland/varberg/goinge-by>

Derome. (21 december 2016) *Göingegården – från äppelodling till levande stadsdel* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=sD7QC-tgX1c>

Dokken, P. (18 april 2021). Resa: Paris i täten för idén om “15-minutersstaden”. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/livsstil/tva-dagar/resa-paris-i-taten-for-iden-om-15-minutersstaden-1.44621558>

FN. (u.å.a). *Agenda 30 och de globala målen för hållbar utveckling*. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda2030-och-de-globala-malen/>

FN. (u.å.b). *Omställning till hållbar värld brådskar*. <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-2-12-Hallbar-utveckling.pdf>

Globala målen. (u.å.). *Frågor och svar*. <https://www.globalamalen.se/fragor-svar/>

Gulliksson, H., & Holmgren, U. (2018). *Hållbar utveckling. Teknik, samhälle och livskvalitet (Vol. 3)*. Lund: Studentlitteratur.

Hallandstrafiken. (u.å.). <https://www.hallandstrafiken.se>

Hållbar Stad. (2020). Pandemins påverkan på hållbar stads- och samhällsutveckling. *WSP*. https://www.hallbarstad.se/wp-content/uploads/2021/03/Covid-19-pandemins-effekter-pa-hallbara-stader-och-samhallen_-rapport-2021_WSP_Radet-for-hallbara-stader_enskilda-sidor.pdf

KTH. (9 februari 2021). *Ekologisk hållbarhet*. <https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktygslada/sustainable-development/ekologisk-hallbarhet-1.432074>

Lagercrantz, A. (10 december 2018). Säger hej till grannen kan vara viktigare än du tror. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/vmJJrp/saga-hej-till-grannen-kan-vara-viktigare-an-du-tror>

Lind, H. (2000). *Trädgårdsstaden Änggården*. Warne Förlag. (ISBN 91-86425-00-5)

Lindsten, P-O. (2021). Paris leder revolutionen – blir första 15-minutersstaden. *Dagens industri*. <https://www.di.se/hallbart-naringsliv/paris-leder-revolutionen-blir-forsta-15-minutersstaden/>

Lucyshyn, K. J., & Johnson, R. L. (2021). Reinventing Urban Proximity: Equity & the 15-Minute City. *Gresham Smith*. <https://www.greshamsmith.com/blog/15-minute-city-landplanning/>

Lunds universitet. (17 december 2020). *Vad är hållbarhet?*
<https://www.hallbarhet.lu.se/forskning/vad-ar-hallbarhet>

Moreno, C. (2020). The 15-minute city. *TED*. Carlos Moreno: The 15-minute city

Naidoo, T. (Mars 2021). Are 15-minute cities the future? *BrandKnew*.
<https://www.brandknewmag.com/are-fifteen-minute-cities-the-future/>

Ní Chúláin, A., & Davlashyan, N. (September 2021). What is a '15-minute city' and how will it change how we live, work and socialise? *Euronews.next*.
<https://www.euronews.com/next/2021/09/16/what-are-15-minute-cities-and-how-will-they-change-how-we-live-work-and-socialise>

Planning Tank. (2020). *Garden City Movement by Sir Ebenezer Howard*.
<https://planningtank.com/planning-theory/garden-city-movement>

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2006). Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, 84(12), 78-92.

Raworth, K. (u.å.). *Doughnut*. <https://www.kateraworth.com/doughnut/>

Reimer, J. (24 mars 2020). The 15-minute infrastructure trend that could change public transit as we know it. *HERE*. <https://360.here.com/15-minute-cities-infrastructure>

Rådberg, J. (1994). *Den svenska trädgårdsstaden*. Byggförlaget. DOI (ISBN 91 540 5673 x)

Stockholm Resilience Centre. (u.å.). *Planetary boundaries*.
<https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>

SurveyMonkey. (u.å.a). *Skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ forskning*.
<https://sv.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>

SurveyMonkey. (u.å.b). Utföra kvalitativa undersökningar.
<https://sv.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>

SvenskaStadskärnor. (u.å.). *Naturliga mötesplatser*.
<https://www.svenskastadskarnor.se/naturliga-motesplatser/>

Svenska Akademien. (2021). *Trädgårdsstad*. <https://svenska.se/tre/?sok=trädgårdsstad+&pz=1#>

Varbergs kommun. (19 december 2017). Planprogram för Södra Trönninge, del av Göingegården 1:13 m.fl., Varbergs kommun. 2012–830. Södra Trönninge planprogram godkännandehandling.pdf (varberg.se)

Varbergs kommun. (15 juni 2010a). *Översiktsplan för Varbergs Kommun*. ÖP Antagen 100615.indd (varberg.se)

Varbergs kommun. (15 juni 2010b). *Översiktsplan för Varbergs kommun. Fördjupning för Trönninge med omnejd*. FOPTronninge.pdf (varberg.se)

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuunderlag 1

Innan intervjun:

Vi är två studenter från Chalmers som läser vårt sista år på programmet Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnad. Vi skriver just nu ett examensarbete där vi undersöker möjligheterna att utveckla den sociala hållbarheten i den moderna trädgårdsstaden. Mer specifikt undersöker vi om 15-minutersstaden kan vara ett verktyg som Derome kan använda för att utveckla den sociala hållbarheten. Undersökningen bygger på de tre frågeställningarna; *Hur förhåller sig den moderna trädgårdsstaden till social hållbarhet idag? Hur kan en bostadsutvecklare driva frågor om social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden? Vilka sociala aspekter kan främjas i ett modernt bostadsområde?*

Examensarbetet skrivs tillsammans med Derome. Arbetet kommer att publiceras.

Är det okej för dig att vi spelar in intervjun? Efter intervjun kommer vi skicka hänvisningar och citat till dig där du får möjlighet att korrigera och godkänna svaren innan arbetet publiceras.

Frågor 15-minutersstaden:

- Hur förhåller sig trädgårdsstaden till 15-minutersstaden idag, vilka är möjligheterna att gå och cykla till diverse service och förnödenheter?
- Vilka möjligheter ser du i att använda sig av flerfunktionstjänster i Göinge by?
- Hur kan en dialog med invånare i trädgårdsstaden se ut?
- På vilka sätt kan idén gällande en polycentrisk stad anpassas för att skapa rytm och rörelse i trädgårdsstaden?
- Hur arbetar man med ekologi i trädgårdsstaden idag?
- Hur borde ekologi integreras i ekologi?
- Var finns det utrymme för människor att mötas i trädgårdsstaden såväl unga som vuxna?
- I vilken utsträckning kan trädgårdsstad bli självförsörjande?

Frågor Trädgårdsstaden:

- Vad är en trädgårdsstad för dig?
- Vilka utmaningar finns det i att bygga en trädgårdsstad?
- Vad finns det för problematik i samtida trädgårdsstäder gällande social hållbarhet?
- Hur arbetar ni med begreppet flexibilitet i trädgårdsstaden?

Frågor Social hållbarhet:

- Varför är det viktigt att arbeta med social hållbarhet?
- Vilka är utmaningarna i att arbeta med social hållbarhet?

Bilaga 2

Intervjuunderlag 2

Innan intervjun:

Vi är två studenter från Chalmers som läser vårt sista år på programmet Affärsutveckling och entreprenörskap inom samhällsbyggnad. Vi skriver just nu ett examensarbete där vi undersöker möjligheterna att utveckla den sociala hållbarheten i den moderna trädgårdsstaden. Mer specifikt undersöker vi om 15-minutersstaden kan vara ett verktyg som Derome kan använda för att utveckla den sociala hållbarheten. Undersökningen bygger på de tre frågeställningarna; *Hur förhåller sig den moderna trädgårdsstaden till social hållbarhet idag? Hur kan en bostadsutvecklare driva frågor om social hållbarhet i den moderna trädgårdsstaden? Vilka sociala aspekter kan främjas i ett modernt bostadsområde?*

Examensarbetet skrivs tillsammans med Derome. Arbetet kommer att publiceras.

Är det okej för dig att vi spelar in intervjun? Efter intervjun kommer vi skicka hänvisningar och citat till dig där du får möjlighet att korrigera och godkänna svaren innan arbetet publiceras.

Frågor 15-minutersstaden och social hållbarhet:

1.a. Enligt grundaren av 15-minutersstaden är flerfunktionstjänster en förutsättning för att skapa rytm i städerna. Vilka möjligheter ser du i att använda sig av flerfunktionstjänster i Göinge by? Hur kan man annars skapa rytm i trädgårdsstaden?

b. På vilka sätt främjar dessa social hållbarhet?

2.a. Tror du att det finns ett intresse gällande att människor vill vara med och påverka sin boendemiljö? På vilket sätt?

b. På vilka sätt främjar dessa social hållbarhet?

3.a. En polycentrisk stad består av flera olika urbana centrum där alla stadens invånare ska kunna tillgodose sina behov i närheten av sin bostad. På vilka sätt kan dessa idéer omtolkas och implementeras i Göinge by tror du?

b. På vilka sätt främjar dessa social hållbarhet?

4.a. Likt trädgårdsstaden handlar 15-minutersstaden om att främja ekologin i staden. På vilka sätt kan området utformas för att främja ekologin?

b. Tror du att dessa delar, som framför allt bidrar till den ekologiska aspekten, även kan främja den sociala hållbarheten? På vilket sätt?

5.a. Vad är solidaritet inom stadsplanering för dig?

b. På vilket sätt kan man skapa utrymme för människor att mötas i trädgårdsstaden för såväl unga som vuxna?

c. På vilka sätt främjar dessa social hållbarhet?

6.a. Självförsörjande stadsdelar syftar till att tillfredsställa invånarnas arbets-, fritids- och shoppingbehov, där man klarar sig med minimal privat bilanvändning. I vilken utsträckning kan Göinge By bli självförsörjande?

b. På vilka sätt främjar dessa social hållbarhet

Bilaga 3

Enkätunderlag

Information till enkätrespondenterna:

Vi är två studenter från Chalmers som håller på att skriva ett examensarbete om Deromes trädgårdsstad utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv. Syftet med denna enkät är att erhålla en uppfattning om Göingegårdens invånares synpunkter kring sin boendemiljö samt inställning till idéer från 15-minutersstaden. En förutsättning för att svara på enkäten är att du bor eller har bott i Deromes trädgårdsstad Göingegården. Oavsett om du bor där idag eller har bott där ska du besvara frågorna med utgångspunkt i Göingegården. Enkäten tar 3–5 minuter.

Kort om trädgårdsstaden:

Trädgårdsstaden är ett stadsbyggnadskoncept som utvecklades i England under 1800-talet.

Trädgårdsstaden bygger på en kombination av staden och landsbygden och präglas av marknära bebyggelse med trädgård, medelhög täthet, grönska och grönytor samt gemensamma mötesplatser.

Vad är 15-minutersstaden?

15-minutersstaden är en urban stadsplaneringsmodell som är baserat på att alla förmödenheter och faciliteter ska finnas inom femton minuters promenad eller cykeltur. Konceptet utvecklades för att minska koldioxidutsläppen samt förbättra livskvaliteten för alla stadens invånare. I 15-minutersstaden ska gator och publika ytor utformas på ett sätt som gör stadslivet levande, tillgängligt, hälsosamt och inkluderade för hela befolkningen, i alla åldrar och med olika bakgrunder.

Frågor enkät:

- Anser du att det finns tillräckligt med grönområden, odlingar, insektshotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation i trädgårdsstaden?
- Hur hade fler grönområden, odlingar, insektshotell, fågelbon, parkbänkar och platser för rekreation påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och hälsa?
- Hur brukar du ta dig till arbete, skola, aktiviteter, butiker, restauranger m.m.?
- Är det möjligt att gå eller cykla till arbete/utbildning från ditt hem på 15 minuter?
- Är det möjligt att gå eller cykla till livsmedelsbutiker, apotek, vårdcentral m.m. från ditt hem på 15 minuter?
- Kan du tillfredsställa dina fritids- och shoppingbehov (t.ex. idrottsaktiviteter, klädbutik, kultur, frisör, gym, restauranger) inom 15-minuters promenad eller cykeltur från ditt hem?
- Anser du att det är betydelsefullt med en levande stadsdel som innehåller arbetsplatser, skola, vårdcentral, affärer, restauranger, caféer, kultur m.m.?
- Om utbudet av dessa verksamheter som nämns ovan var större i närheten av ditt bostadsområde, hade du varit villig att gå eller cykla till dessa verksamheter istället för att ta bilen?
- Hur tror du att ett mer levande samhälle hade påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och hälsa?
- Anser du att det finns tillräckligt med mötesplatser i ditt bostadsområde?
- Hur hade fler mötesplatser påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och din hälsa?
- Hade du varit intresserad av co-working, att delta i kvällskurser (t.ex. konst, drejning, bokklubb, träningsaktiviteter) om det hade funnits i ditt bostadsområde?
- Om du svarade "Annan aktivitet med grannarna", vad hade det kunnat vara?
- Hur hade kvällskurser och gemensamma aktiviteter påverkat ditt välbefinnande, din trygghet och din hälsa?
- Anser du att det är viktigt att få vara med och påverka din framtida boendemiljö?
- Har du ett intresse av att engagera dig mer i utvecklingen av gemensamma funktioner och aktiviteter i trädgårdsstaden, t.ex. odlingar, föreningar, bikupor, event?
- Vad uppskattar/uppskattade du i ditt bostadsområde?
- Vad uppskattar/uppskattade du mindre i ditt bostadsområde?
- Hur ser du på social hållbarhet, vad är det i ditt vardagsliv?
- Vill du tillägga något? Övriga synpunkter?

**INSTITUTIONEN FÖR ARKITEKTUR OCH
SAMHÄLLSBYGGNADSTEKNIK
CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA**

Göteborg, Sverige 2022
www.chalmers.se

CHALMERS